Kuch – bilim va tafakkurda

Ma'rifat

МАЪРИФАТ • ХАЛҚ ЗИЁЛИЛАРИ ГАЗЕТАСИ •

1931 йилдан чиқа бошлаган | 1999 йил 5 июнь, шанба | Баҳоси сотувда эркин нархда | № 45 (7138)

Da`vat

Яхши китоб кўтариб олган одам ҳеч қачон ёлғиз эмас.

К. ГОЛЬДОНИ

Ibrat

Ховос тумани ҳокимиятида яхши бир анъана ташкил қилинган. Яъни ҳар ўқув йили якунида ўрта мактаб битирувчиларидан энг аълочи, энг фаол, энг изланувчан ва энг ҳурматли деб топилган ўқувчилар туман ҳокимининг қимматбаҳо совғалари билан тақдирланаяпти.

JUMLADA JAHON

• Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «Қишлоқ аҳоли яшаш жойларини ичимлик сув ва табиий газ билан таъминлашни янада яхшилаш чора-тадбирлари тўғрисида»ги қарори чиқди.

• Самарқанд шаҳрида бўлиб ўтган академик Яҳё Ғуломов номидаги «Ўзбек халқи давлатчилиги тарихи» республика илмий семинари қатнашчилари Президент Ислом Каримов номига мурожаатнома йўллашди.

• Ўзбекистон Республикаси Олий судида шу йилнинг 16 февраль куни Тошкентда мамлакат Президенти ва бошқа давлат раҳбарларини жисмоний йўқ қилиш, конституциявий тузумга қарши қўпорувчилик ва бошқа ўта оғир жиноятлар содир этганликда айбланаётган 22 нафар шахсга нисбат очиқ суд жараёни давом этмоқда.

• МДҲнинг давлатлараро статистика қўмитаси маълумотига кўра ишлаб чиқариш ҳажми Белорусда 5,4%га, Ўзбекистонда 5,1%га, Озарбайжонда 4,1%га ўсган бўлса, Молдавияда 26,5%га Қозоғистонда 4,6, Грузияда 4,3%га Қирғизистонда 4,2%га Украинада 2,7%га Арманистонда 2,5%га, Россияда 0,5%га камайган.

•1995 йилда Россия ва Грузия ўртасида Грузияда Россия ҳарбий базалари сақланиши тўғрисида 25 йил муддатга шартнома имзоланган бўлишига қарамай, шу кунларда Грузия ҳудудидан Россиянинг барча турдаги ҳарбий қисмларини босқичма-босқич олиб чиқиб кетиш хусусида музокаралар давом этмоқда.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасинини қарори

1999/2000 ўқув йилида Ўзбекистон Республикасининг олий таълим муассасаларига қабул тўғрисида

«Таълим тўғрисида» ва «Кадрлар тайёрлаш миллий дастури тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси қонунларини, Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Таълим-тарбия ва кадрлар тайёрлаш тизимини тубдан ислоҳ қилиш, баркамол авлодни вояга етказиш тўғрисида» ва «Ўзбекистон Республикасининг соғлиқни сақлаш тизимини ислоҳ қилиш давлат дастури тўғрисида»ги Фармонларини бажариш юзасидан замон талабларига жавоб берадиган юқори малакали мутахассисларни тайёрлаш, умумтаълим мактаблари, академик лицей ва касб-ҳунар коллежларини етук педагог кадрлар билан таъминлаш, олий таълим тизимидаги ислоҳотларни ривожлантириш, кадрлар тайёрлаш соҳасидаги маркетинг изланишлар натижаларини ҳисобга олган ҳолда олий таълим муассасаларига иқтидорли ва қобилиятли ёшларни танлаб олиш мақсадида Вазирлар Маҳкамаси қарор қилади:

1. 1999/2000 ўқув йилида бакалаврлар тайёрлаш бўйича умумий қабул сони 43653, шу жумладан, 21839 давлат грантлари ва 21814 тўлов-контракт асосидаги қабул квоталари белгиланиб, улар Ўзбекистон Республикасининг олий таълим муассасалари ҳамда таълим йўналишлари бўйича тақсимлансин.

2.Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги, тасарруфида олий таълим муассасалари бўлган вазирликлар ва идоралар:

1998/99 ўқув йили якунида, олий таълим йўналишлари бўйича бакалаврлар тайёрлаш таълим стандартлари бажарилиши ва ўқиш муддати тугаши туфайли, бакалавр кадрларнинг биринчи чиқишини таъминласинлар;

1999/2000 ўқув йилидан олий таълим муассасаларида бакалавриат негизида аниқ мутахассисликлар бўйича магистратурага қабулни бошласинлар.

Мазкур ўқув йилига магистрлар тайёрлаш бўйича умумий қабул квоталари 3,0 минг, шу жумладан, 1,2 минг давлат грантлари ва 1,8 минг тўлов-контракт асосида белгиланиб, улар аниқланган олий таълим муассасалари ва мутахассисликлар бўйича тақсимлансин;

магистратурага қабул рухсат этилган олий таълим муассасаларида 1999 йил 1 августига қадар таълим стандартлари, ўқув режа ва дастурлари, дарсликлар, педагогик ва ахборот технологиялар ҳамда педагог кадрлар сифати Кадрлар тайёрлаш миллий дастури талаблари даражасида таъминлансин;

Давлат тест маркази билан биргаликда халқаро журналистика, журналистика, мусиқа таълими, чизмачилик ва тасвирий санъат, жисмоний маданият, санъат ва маданият, меъморчилик, дизайн, испан ва шарқ тиллари, чақириқ-қача ҳарбий таълим ва жисмоний тарбия таълим йўналишлари бўйича абитуриентларни тест синовлари билан бир қаторда касбий (ижодий) имтиҳонлардан ўтказишни ташкил этсинлар ҳамда бир ҳафта муддат ичида ушбу масала юзасидан қабулга оид меъёрий ҳужжатларни тайёрлаш учун Вазирлар Маҳкамасига таклифлар киритсинлар.

3. Олий маълумот тўғрисидаги бакалавр ва магистр дипломларининг давлат намуналари тасдиқлансин.

4.Ўзбекистон Республикаси олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги, Давлат тест маркази манфаатдор вазирлик ва идоралар билан биргаликда бир ҳафта муддат ичида «Ўзбекистон Республикаси олий таълим муассасаларида магистратурага қабул қилиш тартиби ва қоидалари тўғрисидаги Низом»ни ишлаб чиқсинлар ва белгиланган тартибда Вазирлар Маҳкамасига тасдиқлаш учун киритсинлар.

5. 1999/2000 ўқув йилига тиббиёт олий таълим муассасалари қошида илк бор ташкил этилаётган 3 йиллик олий малакали ҳамширалар тайёрлаш бўлимларига умумий қабул квоталари 180, шу жумладан, 90 давлат грантлари ва 90 тўлов-контракт асосида белгиланиб, улар республика тиббиёт олий таълим муассасалари бўйича тақсимлансин.

6. Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлиги ҳамда Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги ўрта махсус тиббий маълумот негизида олий малакали ҳамширалар тайёрлаш бўлимларига қобилиятли талабаларни танлаб олиш ва ўқув жараёнини сифатли ташкил этиш мақсадида:

бир ҳафта муддат ичида «Олий малакали ҳамширалар тайёрлаш тўғрисида Низом» ва тегишли давлат таълим стандартларини Вазирлар Маҳкамасига тасдиқлаш учун тақдим этсинлар;

Давлат тест маркази билан биргаликда, 10 кун муддат ичида, абитуриентларни тест синовлари билан бир қаторда амалий кўникмаларини аниқлаш учун зарур касбий имтиҳонлардан ўтказиш тартиб-қоидаларини ишлаб чиқсинлар ва Давлат комиссиясига тақдим этсинлар.

7. Ўзбекистон Республикаси таълим муассасаларига қабул қилиш бўйича Давлат комиссиясининг таркиби тасдиқлансин.

8. Давлат комиссиясига:

абитуриентлар қабули барча учун (ҳам давлат грантлари, ҳам тўлов-контракт бўйича) тенг ҳуқуқлилик, ягона қабул қоидалари асосида тест синовлари натижасида тўпланган балларнинг рейтинги бўйича ташкил қилинсин. Бунда энг юқори балл тўплаган абитуриентларнинг биринчи навбатда давлат грантлари бўйича, сўнг қолган абитуриентларнинг белгиланган тўлов-контракт квоталари доирасида қабул қилиниш ҳуқуқлари таъминлансин;

10 кун муддат ичида «Ўзбекистон Республикаси олий таълим муассасаларига бакалаврлар тайёрлаш бўйича талабаларни қабул қилиш тартиби ва қоидалари тўғрисида Низом»га;

тест синовлари натижаларидан келиб чиққан ҳолда, тўлов-контракт асосида белгиланган умумий қабул режаси доирасида, қабул кўрсаткичларига зарур бўлган ўзгартиришлар киритишга рухсат берилсин.

9. Олий таълим муассасаларига эга бўлган вазирлик ва идоралар Давлат тест маркази билан биргаликда бир ҳафта муддат ичида ўзларига қарашли таълим муассасаларида давлат грантларини ва тўлов-контракт асосидаги бакалавриат ва магистратура бўйича ўринлар квотасини таълим шакллари ва тиллари бўйича тақсимлаш тўғрисидаги таклифларни Давлат комиссиясига тасдиқлаш учун киритсинлар.

10. Молия вазирлиги 1999/2000 ўқув йилига белгиланган давлат грантлари асосида бакалавриат ва магистратурага ҳамда олий малакали ҳамширалар тайёрлаш учун қабулни ҳисобга олган ҳолда бюджетдан зарур маблағлар ажратишни таъминласин.

11. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1998 йил 28 майдаги 228-сон қарори ўз кучини йўқотган деб ҳисоблансин.

12. Мазкур қарорнинг бажарилишини назорат қилиш Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари Ҳ. Кароматов зиммасига юклансин.

Вазирлар Маҳкамасининг Раиси
И. КАРИМОВ

Тошкент шаҳри,
1999 йил 2 июнь

Қарорга шарҳни 2-саҳифада ўқийсиз

Ўқитувчи ён дафтарига

ДАСТУР 50 МАМЛАКАТДА

Ҳозирги пайтда қиз болалар саводини чиқариш бўйича ЮНИСЕФнинг махсус дастури 50 та мамлакатда амалга оширилмоқда. Бу ҳаракат айниқса, Африка, Жанубий Осиё ва Яқин Шарқ минтақаларида авж олганлиги шу ҳудудларда бунга эҳтиёж катта эканлигидан далолат беради.

«СОРОС» ФОНДИ АМАЛИЁТИДАН

Белгия, Дания ва Франция каби саноатлашган мамлакатларда 3 ёшли боланинг 80 фоизи мактабгача тарбия муассасаларига жалб қилинган. Бугунги кунда 23 та Ғарбий Европа ва Осиёнинг мамлакатларида «Сорос» халқаро фонди янги ўқув дастурини талқин этмоқда. Дастур болалар учун Халқаро манбалар томонидан ишлаб чиқилган.

ТАЪЛИМ ҲОМИЙЛАРИ

Жаҳон банки айни чоғда таълим жараёнларини ривожлантиришни қўллаб-қувватлашда энг нуфузли манбалардан ҳисобланади. Гарчи 90 йилларга келиб таълимнинг ягона ҳомийси мавқеини сақлаб қололмаган бўлса-да, банк ўз заёмларини 5 - 10 фоизи миқдорида таълим тараққиёти йўлида сарфлаб келмоқда.

ИМКОНИЯТ БОР

Мана шу ўн йилликда ер юзидаги болаларга бепул, замонавий билимлар беришга етарли шароит яратиш мумкин. Бунинг учун ҳар йили 7 млд. доллар (АҚШ) сарфлаш керак бўлади. Бу сумма Европада музқаймоқ учун сарфланадиган бир йиллик суммадан ошмайди.

БУ ЙЎЛДАН ҚАЙТИНГ!

Унинг манзили афсус

Munosabat

Эсласам, ҳадсиз ўйлар миямни чулғаб олади. Даҳшатли портлашлар овози бутун шаҳарни тутиб, нималар бўлаётганини билмай турганимизда миналар биз турган бинога ҳам ҳаратилганлиги хаёлимга келмаганди. Кутилмаган қаттиқ силкиниш. Дераза ойналарининг парчаланиши, синишлар, кўчишлар, бино (20 қаватли) ичидаги бесаранжомлик қуршовида бўлган лаҳзаларимдан қолган таассуротлар мени тарк этишини тасаввур ҳам қилолмайман.

Ҳа, бу воқеаларни ҳеч ким унутмайди. Унутолмайди. Ўша куни халқимиз эътиқодига, миллат қалбига тажовуз қилинди.

Мана, орадан 3 ойдан зиёдроқ вақт ўтди. Ҳамма бу мудҳиш воқеага ўз муносабатини билдирди. Нафрат. Лаънат. Ғазаб. Бу жиноятларни содир этганларнинг кирдикорлари очиб ташланаяпти. Уларнинг диний экстремистлар эканлиги аён бўлди. Хўш, бундай қабиҳ ишларни амалга оширишга уларни нима мажбур қиляпти? Уларни бу йўлга бошлаётганларнинг, рағбатлантираётганларнинг мақсади нима? Ўша мудҳиш воқеадан илгарироқ ҳам, ундан кейинги ўтган вақт ичида ҳам телевидение, радио, матбуот орқали шундай диний оқимлар, уларнинг қилмишлари, мақсади ҳақида кўп марта эшитдим. Менга энг ёмон таъсир қилган нарса шу бўлдики, Конституциямизга зид тарзда фаолият кўрсатаётган оқимларга ва ташкилотларга ҳаётга эндигина қадам қўяётган 17-18 ёшлардаги—мен тенги болалар, ёшлар ҳам қўшилиб қолган экан. Ахир, бу — ўзини сиртмоққа тутиш, чоҳга ташлаш-ку! Умуман, одамлар, айниқса ёшлар нега бундай диний, аниқроғи муқаддас динимизни ўзига ниқоб қилиб олган оқимларга қўшилиб кетди?

Уларнинг бу йўлга юришга иқтисодий қийинчиликлар мажбур қилган бўлса, улар қаттиқ адашганлар. Бу — ўткинчи ҳол. Биргина мисол.

Иккинчи жаҳон урушидаги мағлубият натижасида чидаб бўлмас даражадаги иқтисодий инқирозни бошдан кечирган япон халқи ўз бўйнига барча қийинчиликларни олиб, бутун диққат эътиборини таълим-тарбияни ривожлантиришга қаратганлар. Бинобарин, улар ҳали кўп қора кунларни бошдан кечиришлари кераклигини билганлар. Улар 10 йил, керак бўлса, 20 йил сабр билан яшашга рози бўлганлар. Япония давлати ҳозирги кунда иқтисодий ривожланиш, аҳоли турмуш шароитининг аҳволи, илм-фан, техника ривожланиши ва бошқа кўплаб соҳалар бўйича дунёда энг юқори ўринларни эгаллайди. Муҳими, улар ўша пайтда жипслашиб, бир ёқадан бош чиқариб, ажралмай ҳаракат қилдилар.

Мамлакатимизда ҳозирги кунда барча фуқаролар эркин, ўзи истаганича яшаши учун барча шароитлар яратилган. Масалан, мен Андижондан Тошкентга илм ўрганиш учун келганман. Агар билимим, кучим етса, хоҳлаган олий ўқув юртига кириб ўқишим мумкин. Диний билим ўрганмоқчи бўлсам, унинг учун ҳам махсус университет ташкил этилди, барча масжидларнинг эшиги очиқ, хоҳлаган еримда намоз ўқишим мумкин. Хўш, ўша диний ақидапарастликка асосланган давлат қурамиз деганларга бундан ортиқ яна қандай диний эркинлик, шахсий ҳуқуқлар, кафолатлар керак? Агар бу ишлар пул, бойлик, мансаб, ҳокимият учун қилинган бўлса, бу разиллик, тубанликдир.

Парвардигори олам ислом динидан ўз манфаатлари йўлида фойдаланган ҳар қандай шахсни ўзи жазолайди. Бундай кимсалар ислом динида ҳам «мунофиқ» деб қораланган.

Қомусий билимлар соҳиби, бобомиз Форобий: «Ўқиш, уқиш ва амал қилиш», деган эканлар. Бу фикр кейинчалик «буюк доҳий» томонидан ўзлаштирилиб, «Ўқиш, ўқиш ва яна ўқиш» деган мутлақо мантиқсиз тарзда талқин этилган. Бугун бузғунчилик билан шуғулланиб юрган ақидапарастларга мурожаатим шу — агар ислом динини ўқиган, ўрганган бўлсангиз унга амал қилинг! Исломда ҳам мусулмонларнинг бир-бирига зарар келтириши, душманлик қилиши, ноҳақ қон тўкиши энг қатта гуноҳ, деб айтилган. Бу йўлдан қайтинг! Муқаддас динимизни топтаманг! Ўз Ватанингизга, туғилган юртингизга қарши борманг! Зеро, шундай жиноят борки, уни оқлаб бўлмайди, бу – Ватанга хиёнат!

Ботиржон ҒОФУРОВ

Пойтахтимизнинг Юнусобод туманидаги 63-мактабда ҳам имтиҳонлар жараёни қизғин кечмоқда.

Компьютер қаршисидан қувонч билан узоқлашаётган ҳар бир ўқувчи ҳаяжонлари астагина табассумга айланади.

Суратда: ҳар ишда синфдошларига ибрат бўлган 9-«А» синф ўқувчиси Лобар Рашидова навбатдаги синовда ҳам «аъло» натижага эришди.

Р. АЛЬБЕКОВ олган сурат

Техникага қизиқаман, лекин... 2-бет

Олий таълим вазирлиги тавсия этади 3-4-бетлар

БУХОРОДА ҚЎШИҚ БАЙРАМИ

An'ana

1-2 июнь кунлари Бухорода Халқ таълими вазирлиги тасарруфидаги таълим муассасалари ўқувчи-ёшлари ўртасида давом этаётган навбатдаги анъанавий республика қўшиқ байрамининг якунловчи босқичи бўлиб ўтди.

Лабларида беғубор табассум, чеҳраларида завқ, қувонч, ажиб кўтаринкилик, замонага шукрона туйғулари акс этган, қўлларига мамлакатимиз байроғи, гулдасталар тутган, яшил рангли бош кийимларига хумо қуши тасвири туширилган минглаб болажонлар оқими Бухоро шаҳридаги улуғ муҳаддис Имом ал-Бухорий номидаги майдонга ошиқади. Мармар фавворалардан отилаётган сув уфқ сари оғаётган қуёшнинг заррин нурларида биллурдек товланади. Майдон узра тайёрланган улкан саҳна атрофи меҳмонлар, ота-оналар, жамоатчилик вакиллари билан гавжум.

Шу тариқа бу ерда Халқ таълими вазирлиги тасарруфидаги таълим муассасалари ўқувчи-ёшлари ўртасида ўтаётган «Ўзбекистон Ватаним маним» республика қўшиқ байрамининг якунловчи босқичи бошланди. Унда тадбирнинг Қорақалпоғистон Республикаси, Тошкент шаҳри ва вилоят босқичларида ғолиб чиққан бадиий ҳаваскорлик жамоалари иштирок қилдилар.

Республика халқ таълими вазири Ж.Ғ.Йўлдошев, Бухоро вилояти ҳокими С.Қ.Ҳусенов тўпланганларни унутилмас шодиёна билан қутлаб, эзгу истакларини билдирдилар. Мамлакатимиз давлат мадҳияси янгради. Шундан сўнг барча қатнашчилар Пўлат Мўмин шеърига Надим Норхўжаев мусиқа басталаган «Салом, қўшиқ байрами!», Мурод Раҳмон шеърига Шермат Ёрматов мусиқа басталаган «Ислом бобо» қўшиқларини ижро этдилар. Майдонни тўлдирган уч минг нафардан ортиқ болажонлар жўровоз жаранги, қўлларидаги байроқчалар, гулларни бошлари узра баланд кўтариб силкитишлари оҳиста чайқалаётган чаманзор мисол кўнгилларга кўтаринкилик, ажиб кайфият бағишлади. Ана шундай руҳда қарийиб уч соат давом этган байрамнинг очилиш шодиёнасида турли бадиий жамоалар ўнлаб оммавий қўшиқларни куйладилар. Қўшиқ байрами хушовоз хоннанда, Республикада хизмат кўрсатган артист Абдулхай Каримов ҳамда барча қатнашчилар жўрлигидаги «Ҳой болалар» ва «Той бола» қўшиқларининг ижроси билан якунланди. Бу ерга тўпланган катта-ю кичик иштирокчию томошабин, ҳамма бахтли болалик, қўшиқ, санъатнинг мўжизавий оламига ошно бўлдилар. Тадбир сўнгида таъбир жоиз бўлса, майдон оммавий ўйин саҳнасига айланиб кетди.

Албатта, қўшиқ байрамининг бу даражада кўнгилли, юқори савияда ўтишида концертнинг бош режиссёри ва хор мэйстри, Ўзбекистон халқ артисти, Республика «Маънавият ва маърифат» жамоатчилик маркази раисининг биринчи ўринбосари, таниқли бастакор Шермат Ёрматов, бадиий раҳбари — Ўзбекистон бастакорлар уюшмаси раиси Рустам Абдуллаев, балетмэйстери Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артист Насиба Мадраҳимоваларнинг муносиб хизматлари алоҳида таъкидлаш жоиздир. Вазирлик ўтказган бу тадбирга Бухоро вилояти ҳокимлиги ҳар томонлама кўмаклашди.

Танловда қатнашиш учун Бухорои шарифга ташриф буюрган бадиий ҳаваскорлик жамоалари эртаси куни шаҳардаги Абу Али Ибн Сино номидаги маданият саройига тўпландилар. Томошабинлар, меҳмонлар билан лиқ тўла ҳашаматли залда улар ўз санъатларини ҳакамлар ҳайати ҳукмига ҳавола этишди. Қўшиқлар рақсларга уланди. Яккахон хонандалар, хор ва фольклор дасталарининг бири бошқасидан жозибали чиқишларини мароқ билан томоша қилдилар. Анъанавий Республика қўшиқ байрамининг ўтган йилги ғолиби Бухоро вилояти, Ғиждивон туманидаги болалар ва ўсмирлар ижодиёти марказининг вокал чолғу дастаси бу йил ҳам вилоят шарафини ҳимоя қилди. Бу ижодий жамоа мазкур тадбирда «Аёл муқаддасдир, Ватан муқаддас» номли мусиқали композицияси билан қатнашди. Композиция парда ортида оппоқ либосга йўғрилган чақалоқ кўтарган она сиймоси намоён бўлиши билан бошланди. Ўта маҳорат , меҳр ва нафис ҳаракатлар уйғунлиги билан ижро этилган бу чиқиш замирига она Ватан тимсоллари мазмунан муштараклиги, инсон ҳаёти мазмуни шу ҳар иккала буюк тушунча замирида мужассамлиги, улар олдида бурчлилиги ғоялари моҳирона сингдириб юборилган.

(Давоми2-бетда)

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1999 йил 2 июндаги «1999/2000 ўқув йилида Ўзбекистон Республикасининг олий таълим муассасаларига қабул тўғрисида»ги қарорига

ШАРҲ

Ўзбекистон Республикасининг «Таълим тўғрисида»ги Қонуни ва «Кадрлар тайёрлаш миллий дастури»ни,Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Таълим-тарбия ва кадрлар тайёрлаш тизимини тубдан ислоҳ қилиш, баркамол авлодни вояга етказиш тўғрисида» ва «Ўзбекистон Республикасининг соғлиқни сақлаш тизимини ислоҳ қилиш давлат дастури тўғрисида»ги Фармонларини бажариш юзасидан замон талабларига жавоб берадиган юқори малакали мутахассисларни тайёрлаш, умумтаълим мактаблари, академик лицей ва касб-ҳунар коллежларини етук педагог кадрлар билан таъминлаш, олий таълим тизимидаги ислоҳотларни ривожлантириш, кадрлар тайёрлаш соҳасидаги маркетинг изланишлар натижаларини ҳисобга олган ҳолда олий таълим муассасаларига иқтидорли ва қобилиятли ёшларни танлаб олиш мақсадида ҳукуматимизнинг муҳим қарори қабул қилинди.

1999/2000 ўқув йилида бакалавриатга — 43653, шу жумладан, 21839 давлат грантлари ва 21814 тўлов-контракт асосида талабалар қабул қилинади.

Республиканинг ижтимоий-иқтисодий ривожлантиришда магистр кадрларни аҳамиятини эътиборга олиб, уларга бўлган эҳтиёжни қондиришда олий таълим муассасаларининг имкониятларидан келиб чиққан ҳолда 1999/2000 ўқув йилида 26 та олий таълим муассасасида бакалавриат негизида аниқ мутахассисликлар бўйича магистратурада ўқиш учун 3,0 минг, шу жумладан, 1,2 минг давлат грантлари ва 1,8 минг тўловконтракт асосида талабалар қабул қилиш режалаштирилди.

Бунинг натижасида мамлакатимизда олий таълим тури бир босқичли тизимдан икки босқичли тизимга ўтиши таъминланади.

Республикамизнинг тиббиёт олий таълим муассасалари қошида илк бор ташкил этилаётган 3 йиллик олий малакали ҳамширалар тайёрлаш бўлимларига алоҳида 180 та, шу жумладан, 90 та давлат грантлари ва 90 та тўлов-контракт асосида ўринлар ажратилди. Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлиги ҳамда Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигига ўрта махсус тиббий маълумот негизида олий малакали ҳамширалар тайёрлаш бўлимларига қобилиятли талабаларни танлаб олиш ва ўқув жараёнини сифатли ташкил этиш мақсадида аниқ вазифалар берилди. Хусусан, муайян давлат стандартларини ишлаб чиқиш ва жорий этиш, абитуриентларни тест синовлари билан бир қаторда амалий кўникмаларини аниқлаш учун зарур касбий имтиҳонлардан ўтказиш белгиланди.

Жами олий таълим муассасаларига 1999/2000 ўқув йилига 46833 (23129 давлат гранти ва 23704 тўлов-контракт асосида) талабалар қабули амалга оширилади, бу ўз навбатида 1998 йил қабул кўрсаткичларига нисбатан 4833 тага кўпдир.

Шуни алоҳида қайд этиш лозимки, ушбу қарорга биноан, 1998/99 ўқув йили якунида, олий таълим йўналишлари бўйича бакалаврлар тайёрлаш таълим стандартлари бажарилиши ва ўқиш муддати тугаши туфайли бакалавр кадрларнинг биринчи чиқиши таъминланади. Шунингдек, олий маълумот тўғрисидаги бакалавр ва магистр дипломларининг янги давлат намуналари тасдиқланди.

БАРҚАРОРЛИК — ҚАДРЛИ НЕЪМАТ

Munosabat

Турмушимиздаги бугунги ижобий ўзгаришлар баркамол авлодни тарбиялаш ишқида ёниб яшаётган халқимиз кўз ўнгида рўй бераётгани билан ҳам қадрлидир. Бугун Ўзбекистон, ўзбек халқи тимсолида яратувчанлик, маърифатпарварлик сингари инсоний фазилатлар қайта жонланмоқда. Истиқлол арафасида турмуш даражаси бизникидан 50 йил илгарилаб кетганлиги қайд этилган мамлакатлар эндиликда Ўзбекистон билан ҳисоблашишга эҳтиёж сезаяпти. Бунинг боиси бор, албатта. Ўзининг узоқ ўтмишидан руҳланиб, бугунги фаровон турмушидан қувват олаётган халқимиз дунё ҳамжамиятида ўз мавқеини, салоҳиятини кундан-кунга орттириб бораяпти. Ва ушбу буюк ишлар бошида халқпарвар юртбошимиз турганлигини ҳар бир фуқаро чуқур ҳис этиб турибди. Демак, ўтган қисқа вақт танлаган йўлимиз, ҳукуматимиз юргизаётган сиёсат нақадар тўғри эканлиги кўрсатиб турибди. Лекин сўнгги вақтларда тинч ҳаётимизга бўлган таҳдид бирмунча ортиб бораётгани кўпчиликни бефарқ қолдираётгани йўқ. Қўшни Тожикистонда рўй бераётган воқеалар халқимизни безовта қилаётгани маълум. Буни таҳририятимизга келаётган мактублардан ҳам, жойлардаги мулоқотлардан ҳам аниқ равшан сезиш мумкин. Ўша фикрларнинг баъзиларини сиз билан ўртоқлашишга қарор қилдик.

Зулхумор Йўлдошева, тарих фани ўқитувчиси, Тошкент шаҳри:

— Асримиз сўнгида ер юзидаги «оловли нуқталар» қайта авж олиб бораётгани аянчли. Бу ҳол мамлакатимиз сингари тинч, осойишта, яратувчанлик кайфиятидаги ҳудудлар ҳаётига раҳна солмоқда. Айниқса, қўшни Тожикистондаги сўнгги воқеалар ҳар биримизни ларзага солди. Бундай қора амаллар бошида турган кимсалар ишидан бутун халқ, ҳимояга муҳтож болалару қариялар азоб чекаётгани ҳолда ёвуз ниятлилар ўзларини ҳақ деб билаётганларида бизнинг хотиржам ўтиришимизни ҳеч қандай сабабини оқламайди. Биз бугун огоҳ бўлишимиз, уйғоқ туришимиз керак. Оилада, маҳаллада, иш жойларимизда бир биримизнинг хатти-ҳаракатларимиз ва асл ҳолатимиздан хабардор бўлишимиз лозим. Чунки ёвузлик ҳеч қандай инсоний фазилатлар билан ҳисоблашмайди.

Сайёра Исмоилова, инглиз тили ўқитувчиси, Наманган вилояти:

— Оммавий ахборот воситалари орқали Тожикистонда юз бераётган ёвузликлардан хабардор бўлгач, ўйланиб қолдим. Қўли қонга ботган аламзадалар мақсади барчага аён бўлди. Айни пайтда бизнинг биринчи галдаги вазифамиз бир халқ, бир миллат мисолида одил ҳукуматимиз фаолиятига камарбаста бўлишдан иборат. Бу борада биз — ўқитувчилар ҳам кўп нарсадан огоҳ бўлишимиз керак. Мактаб битирувчиларининг кейинги фаолиятида оила ва маҳалла ролини оширишга эришиш керак. Токи, «ўқиш» ёки «пул топиш»га кетган, дея хотиржам бўлиш оқибатидаги нохушликлар такрорланмасин.

Инон Одилов, кекса педагог, Тошкент вилояти:

— Мусулмончиликка, инсонийликка ёт бўлган талабларини бажармаганлиги учун қўл остидагиларни бўғизлаб юборишдан ҳам қайтмайдиган кимсалар мавжудлигининг ўзи катта хавф. Қўшнинг тинч - сен тинч! Афсуски, қўшнимиз тинч эмас. Бу бизни ғафлатда қолмаслигимиз учун сергаклантириши керак. Огоҳ бўлиш атрофдаги воқеалардан хабардор бўлишдангина иборат эмас. Ҳар биримиз вазиятни таҳлил этиб, фикр юритишимиз тақозо этилади. Жамиятни қурол, қон, жаҳолат воситасида қайта қуриш буюк келажак сари интилаётган халққа қандай «наф» келтириши мумкинлигини кўз кўриб, қулоқ эшитиб турибди. Демак, касби коримиздан, кундалик фаолиятимиздан, ихтисослигимиздан келиб чиқиб атрофимиздагилар, айниқса, ёшлар тўғри йўлдан адашмасликлари учун кенг қўламда амалий ишларга киришишимиз керак. Вазифаларимиз аниқ бўлиши учун оила, маҳалла ва мактаб ҳамкорлигига эътиборни қаратиш лозим.

Ф.КАРИМОВ

МИЛЛИЙ ИҚТИСОД МУРҒАКЛАР ЭТЪИРОФИДА

Иқтисодий тарбия бугунги ҳаётимизнинг асосий вазифаларидан биридир. Ота-боболаримиз фарзандларини қадимдан тежамкорликка, саранжом-саришталикка, ишбилармонликка ургатиб келганлар. Мирзо Улуғбек туманидаги "Зарнигор" номли 332-болалар боғчасида болаларга иқтисодий тарбия беришга жуда катта эътибор қаратилмоқда. Иқтисод асосларини болалар қалбига сингдиришда таълим-тарбиянинг барча воситаларидан, хусусан бевосита иқтисодий ўқув машғулотлари, қизиқарли ўйинлардан унумли фойдаланилаётир. Машғулотларда бозор муносабатларига доир мавзулар халқимизнинг миллий анъаналари билан уйғунликда олиб борилаётганлиги жуда яхши самара бермоқда.

Мазкур кичкинтойлар масканида "Иқтисодий билимлардан фойдаланган ҳолда миллий байрамларимизни ўтказиш" мавзусида шаҳар миқёсида бўлиб ўтган семинар-машғулоти бўлиб ўтди.

Анжуман ниҳоясидаги давра суҳбатида баҳс-мунозаралар бўлиб, таклиф-мулоҳазалар билдирилди.

Муяссар УМИРОВА.

ЖЎЖАНИ КУЗДА САНАЙМИЗ

ёхуд маълум бир мактаб муваффақияти унинг қанча ўқувчиси олий ва ўрта махсус билим юртларига кирганлиги билан белгиланади

Бу жараённи бир сўз билан – **имтиҳон** деймиз. Имтиҳон натижалари эса, ўз навбатида баъзи меъёрларни ўзида мужассам этади. Аввало, ўқувчи олган «баҳо» унинг йил давомида қилган меҳнатию изланишларининг самараси дейиш мумкин.

Биз ҳам қайноқ дамлар нафаси уфуриб турган жараённи кузатиш мақсадида пойтахтимиздаги 111-мактабга кириб бордик. Битирувчи синф ўқувчилари болалик, ўсмирлик лаҳзалари кечган масканда сокингина жам бўлишган. Улардаги доимги шўхликлару ҳазил-мутойибалар ўрнини жиддий ҳаяжон эгаллаган. Бу ўғил-қизларни ташқарида кутиб турган, билим олишларида устозлик қилган ўқитувчилари қаршисига еруғ юз билан чиқиб бориш масъулиятидир.

Бугун синов. Тест. 11-синфларнинг она тили ва адабиёти фанидан давлат имтиҳони якунида мактабнинг шу фан бўйича ўқитувчиси Мамлакат Асатиллаева қуйидагиларни гапириб берди:

— 1989-90 ўқув йилида мактабга қабул қилинган синфлардан бирини олганман. Мана, ўша синф 11-«А» бўлиб мактабни битираяпти. Роппа-роса 10 йил биргина шу синфга раҳбарлик қилдим. Бари боламдай бўлиб қолди. Уларнинг она тили ва адабиёти фанидан битириш имтиҳонида ёзган иншоларини ўқиб ўн йиллик чарчоғим чиқиб кетди. Кўплари «Ватан саждагоҳ каби муқаддасдир», «Аёл дунёни тебратар» каби эркин мавзуларда ёзишибди. ХХ аср адабиётига оид берилган «А. Қаҳҳор — сўз устаси» мавзуида ёзилган бир иншони ўқиб, ўқувчиларимни адабиётни англашга, тушунишга ўргата олганимдан ғурурланиб кетдим. Қисқаси, ҳар бир матнда ўқувчининг ўз фикри, ғояси ва машъум феврал воқеаларига муносабатлари аск этган. Бу ҳаётга қадам қўяётган ёшлар онгида истиқлол руҳи уфуриб турганидан далолатдир.

Шундан сўнг айрим ўқувчилар билан суҳбатда бўлдик. Аниқса, 11-синф битирувчиси Азизжоннинг гаплари бизга маъқул бўлди:

— Бугун катта ҳаёт остонасида турибмиз. Ортимизда маърифат ўчоғи, олдимизда ҳаёт мактаби. Асосийси, бизда фикр бор, мақсадимиз буюк —келажак қуриш, йўлимиз маърифат — саодат йўли. Бир битирувчи ўқувчи сифатида минглаб тенгдошларимни ўз билим ва кўникмалари билан ватанимиз бағрида бир қувонч янглиғ намоён бўлишга чақираман...

Собир Раҳимов туманидаги эл эътиборига тушган бу масканда таълим-тарбия, бошқарув ва назорат ишлари намунали ташкил этилганлиги ҳар бир хатти-ҳаракатда сезилиб туради. 40 йилдирки, рус тилидан дарс бериб келаётган Мария Мушееванинг компьютер қаршисида ўтирган битирувчилар натижаларини ҳотиржам қайд этишида ҳам бир маъно бордек; ..96 балл, ...94 балл, ... 89 балл, ... 99 балл.

Шундай бўлса-да, бу ҳам ҳаммаси эмас. Имтиҳонлар ўқувчилар, аниқса, битирувчиларнинг катта ҳаёт қаршисида ўзини кўрсатувчи кўзгу вазифасини ўтайди. Ўзингизни кўриб, фикр юритасиз. Хўш, шу ҳолда келажак томон қайси кўчадан борган маъқул: олий ўқув юрти, бозор, касб-ҳунар, ...

Жўжани эса кузда санайдилар. Биз фақат саноқлар салмоқли бўлишини тилаймиз.

Фахриддин КАРИМОВ

* * *

Шундай имтиҳонлардан бири пойтахтимиздаги 134-мактабда кузатилди. 9-«А» синф ўқувчиси У. Раҳматуллаева томонидан «Ватан қалбимизда» мавзусидаги ижодий баён танлаб олинди. Мазкур мавзу матнининг асосий қисмида Тошкент шаҳрида бўлиб ўтган 16 февраль воқеалари акс эттирилган.

Jarayon

Битирувчиларнинг ёзган ижодий баёнларини кузатар эканмиз, уларнинг Ватанга ҳамда юртбошимиз Ислом Каримовга бўлган чексиз муҳаббатнинг гувоҳи бўлдик. Ўқувчилар Ватанга тавсиф бера туриб шундай ёзадилар: — Ватан – бу шундайин муқаддас маконки, уни дея инсонлар фидойилик қиладилар. Ватан-инсон туғилиб ўсган макон Ватан учун қон тўккан не-не инсонлар бор. Ватан учун жонини аямай ҳалок бўлганлар: Жалолиддин Мангуберди, Шоҳ Феруз, Спитамен, Широқ, Тўмарис... Ватанни саждагоҳдек пок, тоза, озод муқаддас сақлаш учун ўз жонларини аямай мардларча ҳалок бўлсалар-да, биз нечук бу муқаддас она тупроқни қадрламаслигимиз, қандайдир террорчи – Ватан хоинларига хор қилиб қўйишимиз керак».

Баёнларда ўқувчиларнинг давлатимиз сиёсатига таҳдид солмоқчи, тузини еб тузлиғига тупурувчи қўрнамакларга бўлган нафратлари аск эттирилган. Юртимизнинг келажагига, халқимизнинг жипслигига, барқарорлигига раҳна солмоқчи бўлаётган шахсларга ҳам жазодар борлигини таъкидлаганлар. Куни кеча Ўзбекистон Республикаси Олий судида ушбу қабиҳ ишга қўл ўрганларнинг 22 нафари устидан бошланган суд жараёни ҳам бунга яққол мисол бўла олади. Шунингдек, халқимизнинг доно, қатъиятли, фидоий раҳбарига суянган ҳолда юртимизнинг барқарорлиги учун ҳамжиҳатлик, якдиллик билан иш олиб боришга ва бутун Ўзбекистон ёшлари номидан юртбошимизнинг ишончини оқлашга, юртнинг, элнинг, илмнинг ривожига-ривож қўшишга тайёрликларини билдирганлар.

Фотима ХОЛМИРЗАЕВА, РТМ умумий ўрта таълим бўлими бош методисти

БУХОРОДА ҚЎШИҚ БАЙРАМИ

(Боши 1-бетда)

Шуниси диққатга сазоворки, Мухтор Ашрафий номидаги Тошкент Давлат консерваторияси кафедра мудири, санъатшунослик фанлари номзоди Соҳибжон Бегматов бошчилигидаги ҳакамлар ҳайъати якдиллик билан фидойи мусиқачи Ражаб Авезов раҳбарлигидаги мазкур дастанинг айнан ана шу ижросини биринчи ўринга муносиб топишди. Республика ўқувчилар саройининг «Бойчечак» ва Тошкент шаҳридаги 222-мактабнинг хор жамоалари 2 - ўринни эгалладилар. 3 - ўрин эса, Самарқанд вилояти Пастдарғом туманидаги 19 - болалар боғчаси хор жамоаси, Хоразм вилояти халқ таълими бошқармаси қошидаги «Мерос» этнографик дастаси ҳамда Қорақалпоғистон Республикаси Қораўзак туманидаги 26-мактаб хор жамоаларига насиб этди.

Республика халқ таълими вазири Ж.Ғ.Йўлдошев ғолибларни эришилган катта муваффақият билан қизғин табриклади ва мукофотларни топширди ҳамда тадбирнинг ҳар томонлама юксак савияда ўтишида фаол кўмаклашган бухоролик мезбонларга самимий ташакур билдирди. Дилкаш ижрочилик санъати билан барчани қойил қолдирган Ғиждувонлик санъатсеварлар дастаси август ойида мамлакатимиз мустақиллигининг қутлуғ 8 йиллиги арафасида Республика бошқа тармоқ вазирликлари, идора ва муассасалари ўртасида бўладиган анъанавий ялпи кўрик-танловда қатнашадилар. Унда Республикамиз халқ таълими вазирлиги шарафини ҳимоя қиладилар. Биз ўтган йили ҳам ана шундай юксак ишонч ва шарафга сазовор бўлган ҳамда «Туркистон» саройида бўлиб ўтган ижодий баҳсда «Яйрасин» қўшиғи билан қатнашиб, совринли 3-ўринни қўлга киритган навқирон истеъдод эгаларига бу йилги ялпи танловда ҳам улкан омад, янада катта зафар тилаб қоламиз.

«Санъат» инсон қалбида ватанга муҳаббат она халққа садоқат, эзгулик, яхшилик, гўзаллик туйғуларини тарбиялайди. Уларнинг теран илдиз отишида ҳаётбахш куч ҳисобланади, — дейди таниқли бастакор Шермат Ёрматов биз билан суҳбатда. – Анъанавий қўшиқ байрами, бу тадбир муносабати билан жойларда ўтказиладиган босқичма-босқич танловлар келажагимиз эгаларида ана шундай юксак умумбашарий фазилатларни камол топтиришда муҳим ва беқиёс восита бўлиб хизмат қилмоқда. Бундан ташқари бу болажонларимизни изланишга руҳлантиради, ўз кучига ишонч туғдиради. Янада дадил ҳаракат қилишга ундайди, тенгдошлари билан яқинлаштиради. Бухородаги бу байрам кўпчилик мурғак қалбларга санъатнинг сеҳрли оламига дадил парвоз учун қанот бағишлаган бўлса, ажаб эмас.

Ҳа, Бухорои шарифда қўшиқ байрамида иштирок этган ёш истеъдодлар орасидан ҳам келгусида мамлакатимиз санъатининг ёрқин юлдузлари етишиб чиқишига, улар ўзбек қўшиқ ва рақс ижрочилигини жаҳонга кўз-кўз қилишига жуда-жуда ишонаман.

Бу эзгу ният , ёруғ туйғу нафақат менинг, балки мазкур тантанада қатнашган, навқирон истеъдодлар чиқишларини мириқиб томоша қилган барчанинг қалбида ҳам устивор эди.

Жаҳонгир ИСМОИЛОВ

Xalq ta'limi va bozor iqtisodiyoti

Мустақиллик шарофатининг заррин нурлари ҳар жабҳада ўзининг ҳаётбахш жилваларини намоён қилаётир. Жумладан, халқ таълими тизимида ҳам. «Таълим тўғрисида»ги Қонун ва «Кадрлар тайёрлаш миллий дастури» шу йўлдаги дастуриламалдир. Бу борада бизнинг Касби туманида ҳам самарали ишлар амалга ошириляпти. Бугунги кунда 51 та умумтаълим мактаби, 1 та лицей, 1 та гимназия, 22 та болалар боғчаси, 1 та спорт мактаби, 1 та футбол мактаби, 1 та болалар ва ўсмирлар ижодиёти маркази, 1 та иқтисодий таълим маркази фаолият кўрсатиб келмоқда. Умумтаълим мактабларида 33528 нафар ўқувчи ва боғчалардаги 1136 нафар кичкинтойларга 2480 нафар халқ таълими фидойилари замон талабларига хос ва мос таълим-тарбия бериб келмоқдалар. Республика Президенти Ислом Каримовнинг Олий Мажлиснинг XIV сессиясида ва бошқа таълим ҳақида қилган маъруза, тавсиялари асосида атрофлича иш тутилиб, таълим ходимларининг барчаси қайтадан тест синовларидан ўтказилиб, узоқни кўзлаган аниқ режалар тузилди, оила, мактаб, маҳалла алоқалари яхшиланди, ўқитувчи, ўқувчи, боғча тарбияланувчисига, мактабга бўлган, ишга бўлган муносабат, фидоийлик тубдан ўзгарди.

Ўқувчиларнинг билим даражасини аниқлаш, уни диагностик таҳлил қилиш, чуқурлаштирилган дастур асосида ўқитиш, кичик олимпиадалар ўтказиш ва шу каби бошқа тадбирлар ўқувчиларда нафақат билим эгаллашга, уларнинг ҳар томонлама қизиқишларини ҳам оширмоқда. Чунончи, «Гуллар ва қушлар», «Ўзбекистонда қўшиқ байрами», «Алпомиш авлодлари», «Тўғарак раҳбари», «Йил методисти», «Ҳуқуқингизни биласизми?», «Она тарихимиз», «Ёш китобхон», «Табиат кеча, бугун ва эртага», «Спорт фестивали» каби кўпгина вилоят кўрик-танловларида фахрли ўринларни қўлга киритиб келмоқдамиз. Мавжуд ўқитувчиларимиздан 300 га яқининг иш тажрибаси кўп нусхада китобча ҳолатда нашр этилишига эришилди.

Бошланғич синфлар, айниқса биринчи синфларга эътибор алоҳида кучайтирилмоқда. Уларни овқатлантириш, бепул кийим-кечак, билан таъминлашнинг турли чора-тадбирлари кўрилиб, ижобий ҳал қилинмоқда. Чунончи, туман касаба уюшмаси 10750 сўмлик, пахта тозалаш заводи 83000 сўмлик, «Гулмурод бобо» фирмаси 4000 сўмлик, «Темур ота» фирмаси 10000 сўмлик, «Саховат» кичик корхонаси 2500 сўмлик, «Ободон» кичик корхонаси 50000 сўмлик дарсликларни ўқувчиларга олиб бердилар.

1998-1999 ўқув йилида илк бор биринчи синфга келган ўқувчиларга 12 турдаги 643846 сўм 60 тийинлик ўқув қуроллари, кам таъминланган оилаларнинг болалари учун 6897896 сўмлик 4 турдаги 9100 дона мавсумий кийим - кечаклар олиб берилган эди.

Айтиш жоизки, туманимизда 40 қа яқин ижодкор ўқитувчилар умумий ишимизнинг салмоғини оширмоқда. Булардан Мунаввар Мансурова, Гулсара Темирова, Дўстмурод Ҳақназаров кабилар 2-3 тадан китоб чиқариб, ёзувчилар уюшмасига аъзо бўлганликлари фикримизнинг ёрқин далилидир.

Ўқитувчилар, кам даромадли оилалар, нафақадаги ўқитувчи тарбиячиларга ҳам хўжаликлар ҳисобидан арзон нархда дон маҳсулотлари олиб бериш, тарихий кунларни нишонлаш, саёҳат ва дам олишларга бепул йўлланмалар билан таъминлаш ҳар доимо диққат марказимизда бўлиб келаётир.

АНИҚ РЕЖАЛАР, ҚУВОНЧЛИ НАТИЖАЛАР

Ta'lim fidoyilari

ҲАЁТГА ТАЙЁРЛОВЧИ ЎҚИТУВЧИ

Болажонлар, мана сўнгги қўнғироқ ҳам бўлиб ўтди. Сизлар яна бир ёшга улғайдингиз, яна бир синф юқориладингиз. Бу улғайиш энди сизнинг одобу ахлоқингизда сезилиши керак.Синфдан-синфга ўтиш шунчаки бир ҳодиса эмас, у аввало ақлда, идрокда улғайиш белгисидир. Ана шунга муносиб бўлишга интилинглар.

Мана ёзги таътил ҳам бошланяпти. Бу фақат шаталоқ отиб чопиш эмас, балки йил давомида ўқиб ўрганганларини қайтариш, янги ўқув йилига тайёргарлик ҳам бўлиши керак...

Салима опа ҳар ўқув йили охирида таътилга кузатаётган ўқувчиларга шу сўзларни айтади. Шугина эмас, улар таътил пайти ўқиши лозим бўлган қўлланмалар, янги адабиётлар, нашриётларда чоп этилган эртак китоблар рўйхатини ёздиради...

Салима опани ҳурмат қилишади. Мактабда ҳам, маҳаллада ҳам, шаҳарда ҳам. Ҳарқалай, чорак аср бўлди унинг дарду ташвиши, қувончу армони — болалар, ўқувчилари. Мана чорак аср, опанинг ҳаёти бир қарашда тинч, осуда. Эрталаб мактабга, кечда мактабдан уйга. Лекин ана шу бир маром ҳаётнинг ўзига яраша ташвишлари борлигини ҳамма ҳам англаб етолмайди. Ўқитувчилик, айниқса, бошланғич таълим ўқитувчиси бўлиб ишлаш ўз жонингни азобларга қўйиб яшаш дегани.

Одамлар ўз фарзандлари ташвишидан ортмайдиган ҳозирги пайтда яна бир синф бола билан эрта кеч мулоқотда бўлиш, уларнинг ёш, беғубор, лекин серсавол, серташвиш дунёсига шерик бўлиш учун одамда катта куч, ирода бўлиши керак.

Опа таълим беришидаги муаммоли, дастурлаштирилган, ноанъанавий деб аталмиш услублари билан, ифода ва баёндаги самимийлиги, тилининг равонлиги, бола дунёсига яқинлиги билан ажралиб туради. Яна у талабчан. Топширилган вазифани қаттиқ талаб қилади. Уй вазифасини бажармай келган ўқувчиларни «тинч қўймайди». Барибир, бажаришга қўниктиради.

— Бир марта вазифани бажармай келиб, ўқитувчига сездирмаган бола, албатта, бу ишни иккинчи марта ҳам қилади, - дейди у. –Мана шу арзимаган ҳолат кейинчалик ҳаётда болага кўп панд беради. Катта масалаларга ҳам енгил-елпи қарайдиган, қўл учида иш қиладиган бўлиб қолади. Ҳаётда кўп қоқилади ва бунинг сабабларини ахтариб боши қотади. Сабаби эса ўша арзимаган ҳол - бир вақтлар уй вазифасини бажармай келиб, ўқитувчига билдирмай қутулгани эканлигини эса хаёлига ҳам келтирмайди.

— Ўқитувчидан-ку «қутулиб қолиш» мумкиндир, лекин ҳаётдан-чи?

Опанинг бу чуқур мушоҳадалари кишини ўйлантиради. Беихтиёр Салима Файзирахметованинг болаларни дарсларга эмас, ҳаётга ҳам тайёрлаётганини англаб етасан

Дарвоқе, опа Жиззах шаҳар Ойбек номидаги 7-мактабда бошланғич таълимдан дарс беради...

Ойгул КОЖАНОВА

ТЕХНИКАГА ҚИЗИҚАМАН, ЛЕКИН...

Таълим тизимида амалга оширилаётган туб ислоҳотлар жараёнида таълим муассасаларини замонавий технологиялар билан таъминлаш, ўқувчи-ёшларда техник воситалар билан ишлаш кўникмаларини шакллантириш масаласи ҳам ҳал этилиши лозим бўлган муаммо сифатида қайд этилган. Ҳозирда «Кадрлар тайёрлаш миллий дастури» асосида республика ҳудудларида бир қанча касб-ҳунар коллежлари барпо этилмоқда. Бу илм даргоҳларига Германия, Япония, Жанубий Корея ва бошқа ривожланган мамлакатлардан кўплаб техник жиҳозлар олиб келинаяпти. Аксарият ёшлар бу каби техник таъминланган коллежларда билим олишни хоҳлайдилар. Бунинг учун эса, уларда радио қурилмалари, машинасозлик ва электротехникага оид бошланғич билимлар, таассуротлар бўлиши керак. Демак, техник билимларга қизиқиш, эҳтиёж бор, аммо бу эҳтиёжни қондира оладиган, ўзбек тилида ёзилган техникага оид адабиётлар деярли йўқ. Фикримча, жаҳоннинг шу соҳа бўйича ривожланган мамлакатларида чиқадиган бундай техник, илмий-оммабоп журналларни ёшларга таржима қилиб берилса, улар техника оламининг кичик сирларидан хабардор бўлардилар.

Muammo

«Юный техник», «Знание и сила», «Сделай сам» ва бошқа техник журналларга ўхшаган ўзимизнинг журналларимиз бўлса. Бунинг учун, албатта, кенг қамровли дастурий ишлар олиб бориш тақозо этилади. Зеро, ёшлардаги қизиқиш ва интилишлар қулай ва замонавий шарт-шароитлардагина самара беради.

Улуғбек НУРМУҲАММЕДОВ

НАМУНАЛИ ТАЛАБАЛАР УЙИ

Ўзим ҳам талабалар ётоқхонасида яшаганман. Шу боис биламан: баъзан сув бор, баъзан йўқ. Қишда совуқ, ёзда бадбўй иссиқ ҳавода туриб бўлмайди. Қишлоғимизнинг тоза ҳавосини қўмсаб ўкинган пайтларим ҳам бўлган...

Назаримда, талабанинг ётоқхонаси шинам ва озода бўлса, у ҳам ана шунга одат қилади. Шу аснода улғаяди. Энг муҳими, шинам ётоқхонадан кўйлак ёқаси кирлаган, кийимлари бир аҳволда талаба шошиб ўқув даргоҳига йўл солмайди. Аксинча, озода кийинган, ораста йигит-қиз бамайлихотир ўқишга жўнайди. Чунки у, бузуқ разеткадан тўлиқ фойдаланолмай қийналмаган; иссиқ сув бўлмагани учун сув иситиб кир ювмаган; газ бўлмагани учун чой ичолмай боши қотмаган, хуллас, ҳамма нарса муҳайё бўлгани учун барча ишларини вақтида, соз бажарган. Шунинг учун ҳам шошилмасдан ўз вақтида ётоғидан чиқиб кетади. Биладики, бемалол ўқишга улгуради.

Афсуски беш қўл баробар эмасда...

Қувонарлиси, ана шундай шароитларни яратишга бўлган интилишнинг борлигидир. Зотан, Самарқанд вилояти ўрта махсус, касб-ҳунар таълими бошқармаси тизимидаги ўқув юртлари бўйича «Намунали ўқувчи-талабалар уйи» кўрик танловининг ўтказилиши бундан нишона.

Tanlov

Танловни ўтказиш бўйича текширув эксперт гуруҳининг маълумотларига қараганда кўпгина ётоқхоналарнинг эскилиги, ётоқхона анжомларининг етишмаслиги, кутубхона, қироатхона, спорт, дам олиш заллари, ошхона ва маиший хизмат хоналари талаб даражасида эмаслиги кузатилган. Ана шундай ётоқхона ўқув муассаси раҳбарлари бундай ҳолатларнинг боисига моддий ва молиявий танқисликни боғлашган. Назаримизда, бундан ҳам кўра ана шундай раҳбарларда ташаббускорликнинг етишмаслиги ҳам сабаб бўлаётган бўлса ажаб эмас. Бунга қўшимча назоратсизлик ҳам мавжуд.

Бироқ танлов натижаларига кўра, бир нарсани қувониб айтиш мумкин. Самарқанд вилоятидаги ўқув муассасаларидаги талабалар уйларининг талабга жавоб бера оладиганлари талайгина экан. Улар орасида биринчи ўринни эгаллаган Каттақўрғон педагогика коллежи талабалар уйида яратилган шароит таҳсинга лойиқ.

320 ўринли ётоқхонада барча шароитлар муҳайё. Ўқув ва бадиий адабиётларни ўзида жамлаган кечки кутубхона талабалар хизматида. Юртимиз тарихи ва маданиятига оид кўргазмалар ва бурчаклар ташкил этилган: юмшоқ ва қаттиқ хона жиҳозлари билан таъминланган; маънавият ва маърифат хоналари кўнгилга таскин беради. Энг муҳими, санитария ва гигиениянинг қоидаларига ҳамда амалдаги тўғаракларнинг иш мазмунига мунтазам эътибор берилади. Шунингдек, хавфсизлик техникаси қоидаларини жорий этиш, талабаларга тиббий хизмат кўрсатиш, уларнинг бўш вақтларини мазмунли ўтказишга алоҳида аҳамият берилган.

Бир сўз билан айтганда, мазкур даргоҳнинг ўқитувчи ва жамоатчи ходимларидан тортиб, ўқувчи талабаларигача ҳаммаҳаммаси ҳали биз айтган қоидага амал қилишади: «Озодалик, саромжон-саришталик!»

Саййид ОЛИМ, «Маърифат» мухбири

1999-2000 ЎҚУВ ЙИЛИГА ОЛИЙ ТАЪЛИМ ЙЎНАЛИШЛАРИДАГИ (БАКАЛАВРИАТ) ФАНЛАР БЎЙИЧА ТАВСИЯ ЭТИЛГАН ДАРСЛИКЛАР, ЎҚУВ ҚЎЛЛАНМАЛАР ВА ҚЎШИМЧА АДАБИЁТЛАР РЎЙХАТИ

II-блок. Математика ва табиий фанлар.

Президентимиз И.Каримов Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси XIV сессиясидаги ўз нутқида таълим тизими олдига «янги дарсликлар, замонавий педагогик ва ахборот технологияларини ўз вактида ишлаб чиқиш ва жорий этишни таъминлашни алоҳида назорат остига олиш зарурлигини» вазифа қилиб қўйгандилар.

Кадрлар тайёрлаш миллий дастурига мувофиқ ишлаб чиқилган давлат таълим стандартларида кўзда тутилган иккинчи блок фанлари талабаларда коинотни физик тушунча эканлиги ва уни математик моделлаш, табиий фанларнинг ўзаро фундаментал бирлиги; замонавий табиатшунослик, инсон фаолиятининг экологик тамойиллари ва шу асосда яратилган янги кашфиётлардан фан, техника ва технологияларда фойдаланиш истиқболлари ҳақида аниқ тушунчалар беради.

№	Фанларнинг номи	Тавсия этиладиган асосий ва қўшимча адабиётлар	Нашр йили	Қайси тилда (рус-ўзб)	Муаллифнинг Ф.И.Ш.
	Олий математика	**Асосий адабиётлар:**			
		1.Олий математика асослари 1-2 томлар	1994-1998	Ўзбек	Жўраев Т. ва бошқ.
		2. Олий математика	1998	Ўзбек	Абдалимов Б.
		3.Олий математика 5 том	1992-1998	Ўзбек	Соатов Ё.
		4. Курс высшей математики	1992	Русча	Кудрявцев В.
		5. Высшая математика для экономистов	1998	Русча	Кремер В.
		6. Ҳисоблаш усули: машқ ва лаборатория ишлари	1995	Ўзбек	Абдулҳамидов А. ва бошқ.
		7. Математик анализ 1-2 томлар	1994,1995	Ўзбек	Азларов Т. ва бошқ.
		Қўшимча адабиётлар:			
		8. Олий математикадан мисоллар	1982	Ўзбек	Минорский Т.
		9. Олий математика асослари	1995	Ўзбек	Жўраев Т.
		10. Высшая математика	1990	Русча	Зайцев И.
	Комплекс ўзгарувчининг функциялар назарияси	**Асосий адабиётлар:**			
		1. Комплекс анализ	1998	Ўзбек	Худойберганов Г. ва бошқ.
		2. Комплекс ўзгарувчанликнинг функция назарияси	1984	Ўзбек	Сирожиддинов С.
		3. Основы теории аналитических функций комплексного переменного	1975	Русча	Бицадзе А.
		4. Введение в комплексной анализ	1985	Русча	Шабат Б.
		5. Лекции по теории аналитических функций комплексного переменного	1984	Русча	Сидоров Ю.
		Қўшимча адабиётлар:			
		6. Сборник задач по теории функций комплексного переменного	1979	Русча	Волковыский Л. и др.
		7. Сборник задач по теории вероятностей	1989	Русча	Зубков А. и др.
	Функционал анализ ва интеграл тенгламалар	**Асосий адабиётлар:**			
		1. Функционал анализ	1975	Ўзбек-Русча	Рудин У.
		2. Ҳақиқий ўзгарувчининг функциялари назарияси	1994	Ўзбек	Саримсоқов Т.
		3. Краткий курс функционального анализа	1982	Русча	Люстерник Л.
		Қўшимча дарсликлар:			
		4. Сборник задач по математическому анализу	1981	Русча	Оган. Ю.
		5. Краткий курс теоритической функции	1974	Русча	Вулил Б.
		6. Функционал анализ	1986	Русча	Треногин В.
		7. Функционал анализ курси	1980	Ўзбек	Саримсақов Т.
		8. Элементы теоритической функции и функционального анализа	1980	Русча	Колмогоров А
	Вариацион ҳисоб ва оптимал усул	**Асосий адабиётлар:**			
		1. Оптималлаштириш усуллари	1995	Ўзбек-Русча	Габасов В. и др.
		2. Математическая теория оптимальных процессов	1975	Русча	Понтрягин Л. и др.
		3. Вариационное исчисление	1980	Русча	Коша А.
		Қўшимча адабиётлар:			
		4. Линейное программирование	1981	Русча	Алманов С.
		5. Оптимальное уравнение	1979	Русча	Алексеев В. и др.
	Эҳтимоллар назарияси ва математик статистика	**Асосий адабиётлар:**			
		1. Оптималлаш назарияси ва математик программлаш	1989	Ўзбек	Бадалов Ф.
		2. Теория вероятностей и математическая статистика	1997	Русча	Колемаев В. ва бошқ.
		3. Оптималлаш усуллари	1995	Ўзбек	Крылова Ф.
		4. Курс высшей математики	1995	Русча	Кудрявцев В.
		5. Эҳтимоллар назарияси ва математик статистикадан масалалар ечишга доир қўлланма	1980	Ўзбек	Гмурман В.
		6. Введение в эконометрику	1992	Русча	Доугерти Д.
		7. Ноаниқлик ва таваккалчилик шароитида ечимлар қабул қилишнинг математик усуллари	1996	Ўзбек	Софаев Қ.
		8. Эҳтимоллар назарияси ва математик статистика	1980	Ўзбек	Сирожиддинов С. ва бошқ.
		Қўшимча адабиётлар:			
		9. Математическое программирование	1998	Русча	Кузнецов Ю. ва бошқ.
		10. Сборник задач по аналитической геометрии и линейной алгебре	1980	Русча	Беклемишева Л. ва бошқ.
		11. Высшая математика для экономистов	1998	Русча	Чубаров И. ва бошқ.
		12. Олий математика	1994	Ўзбек	Абдалимов Б.
		13. Вероятность	1989	Русча	Ширяев А.
		14. Сборник задач по теории вероятностей	1989	Русча	Зубков А.
	Математик дастурлаш	**Асосий адабиётлар:**			
		1. Ҳисоблаш математикаси ва дастурлаш	1992	Ўзбек	Абдуқодиров А.
		2. Методы оптимизации	1988	Русча	Маханов В.
		3. Операцияларни текширишнинг математик усуллари 1-2 томлар	1984-1990	Ўзбек	Сафаев К. ва бошқ.
		4. Оптималлаш назарияси ва математик программалаштириш	1989	Ўзбек	Бадалов Ф.
		5. Математические программирование	1980	Русча	Кузницов Ю.
		6. Математик дастурлаш	1985	Ўзбек	Мизратов У.
		Қўшимча дарсликлар:			
		7. Сборник задач по линейному программированию	1991	Русча	Зжлавский Ю.
	Дискрет математик ва математик мантиқ	**Асосий адабиётлар:**			
		1. Математик мантиқ элементлари	1990	Ўзбек	Ёқубов Т.
		2. Математическая логика	1987	Русча	Ерилов Ю.
		3. Основы дискретной математики	1986	Русча	Горбатов В.
		Қўшимча адабиётлар:			
		4. Введение в математическую логику	1984	Русча	Мендельсон С.
		5. Математическая логика	1975	Русча	Шинфельд Д.
	Иқтисодий математик моделлаштириш	**Асосий адабиётлар:**			
		1 Оптималлаш усуллари	1995	Ўзбек	Габасов В. ва бошқ.
		2. Оптималлаш назарияси ва математик программалаш	1989	Ўзбек	Бадалов Ф.
		3. Математическое программирование	1980	Русча	Кузницов Ю.и др.
		4. Математические методы в планировании и управлении	1998	Русча	Сычева Н. и др.
		5. Математические методы для экономистов	1995	Русча	Залинов О.
		6. Введение в эконометрику	1990	Русча	Даучерти Д.
		7. Иқтисодий кибернетика	1998	Ўзбек	Шодиев Т.
		8. Қишлоқ хўжалигини режалаштиришнинг иқтисодий математик усуллари	1996	Ўзбек	Шодиев Т.
		Қўшимча адабиётлар:			
		9. Методы социально - экономического прогнозирования	1998	Русча	Абдуллаев О. и др.
		10. Справочник по математике для экономиста	1989	Русча	Ермаков В
		11. Экономичекие методы моделирования и модели отрасли и предприятий	1991	Русча	Попов И.
		12. Қишлоқ хўжалигини ташкил этишда иқтисодий математик моделлаштириш	1989	Ўзбек	Тзпеев М.
	Математик анализ	**Асосий адабиётлар:**			
		1. Математик анализ 1-2 том	1994-95	Ўзбек	Азларов Т. ва бошқ.
		2. Математик анализ асослари 1-2 томлар	199	Ўзбек-Русча-	Фихтенгольц Г.
		3. Математик анализ асослари	1981	Ўзбек-Русча	Ильин И. ва бошқ.
		Қўшимча адабиётлар:			
		4. Сборник задач и упражнений по математическому анализу	1986	Русча	Кудрявцев Л. и др.
		5 Математик анализ курсидан мисол ва масалалар тўплами	1993-95	Ўзбек	Саъдуллаев А. ва бошқ.
		6. Сборник задач и упражнений по математическому анализу	1977	Русча	Демидович Б.
	Комплекс анализ	**Асосий адабиётлар:**			
		1. Комплекс анализ	1998	Ўзбек	Худойберганов Г. ва бошқ.
		2. Комплекс ўзгарувчининг функциялар назарияси	1970	Ўзбек	Салоҳитдинов Н. ва бошқ.
		3. Введение в комплексное анализ 1-том	1985	Русча	Шабат Б.
		4. Лекции по теории функций комплексного переменного	1982	Русча	Сидоров Ю. и др.
		Қўшимча адабиётлар:			
		5. Сборник задач по теории аналитических функций	1972	Русча	Евграфов М. и др.
		6. Сборник задач по теории функций комплексного переменного	1960	Русча	Волковыский Л. и др.
	Алгебра ва сонлар назарияси	**Асосий адабиётлар:**			
		1. Алгебра ва сонлар назарияси 1-2 қисм	1995	Ўзбек	Назаров Х. ва бошқ.
		2. Лекции по алгебре	1984	Русча	Фадеев Б.
		3. Алгебра ва сонлар назарияси	1977	Ўзбек	Искандаров Р. ва бошқ.
		4. Основы теории чисел	1974	Русча	Виноградов И.
		5. Лекции по общий алгебре	1973	Русча	Курош А
		Қўшимча адабиётлар:			
		6. Курс алгебре и теории чисел в задачах и упражнениях	1986	Русча	Шнеперман Л.
		7. Алгебра и теория чисел	1979	Русча	Куликов Л.
		8. Сборник задач по линейной алгебре	1974	Русча	Проскуряков И.
	Дифференциал тенгламалар	**Асосий адабиётлар:**			
		1. Оддий дифференциал тенгламалар	1983	Ўзбек	Салоҳитдинов М. ва бошқ.
		2. Оддий дифференциал тенгламалар	1994	Ўзбек	Салоҳитдинов М. ва бошқ.
		3. Дифференциалные уравнения	1985	Русча	Тихонов А.
		4. Обыкновенные дифференциальные уровнения	1982	Русча	Понтрягин Л.
		5. Лекции по теории обыкновенных дифференциальных уравнений	1984	Русча	Петровский И.
		Қўшимча адабиётлар:			
		6. Сборник задач по дифференциальным уравнениям	1979	Русча	Филиппов А.
		7. Дифференциалные уравнения и вариационное исчисление	1965	Русча	Элсгольц Л.
	Аналитик геометрия	**Асосий адабиётлар:**			
		1. Аналитик геометрия ва чизиқли алгебра	1995	Ўзбек	Латипов Х. ва бошқ.
		2. Аналитик геометрия ва чизиқли алгебрадан масалалар ечиш бўйича қўлланма	1999	Ўзбек	Латипов Х. ва бошқ.
		3. Аналитик геометрия	1974	Ўзбек	Камолов Р.
		4. Аналитик геометрия курси	1982	Ўзбек	Погорелов А.
		5. Лекции по геометрии	1983	Русча	Постников А.
		6. Аналитическая геометрия	1964	Русча	Бахвалов С. и др.
		Қўшимча адабиётлар:			
		7. Сборник задач по аналитической геометрии	1983	Русча	Клетник Д.
		8. Сборник задач по аналитической геометрии	1988	Русча	Боревич З.
		9. Аналитик геометриядан масала ва машқлар тўплами	1976	Ўзбек-Русча	Цубербиллер О.
		10. Лекции по аналитической геометрии	1978	Русча	Погорелов А.
		11. Курс геометрии	1967	Русча	Мускелшвелли Н.
	Дифференциал геометрия ва топология	**Асосий адабиётлар:**			
		1.Курс дифференциальной геометрии и топологии	1980	Русча	Мишенко А.
		2. Дифференциал геометрия	1974	Ўзбек-Русча	Погорелов Х.
		3. Дифференциальная геометрия	1961	Русча	Феников С.
		4. Общая топология основных структур	1968	Русча	Бурбаки Н.
		5. Дифференциал геометрия курси	1965	Ўзбек	Собиров Н. ва бошқ.
		Қўшимча адабиётлар:			
		6. Введение теорию множственной и общей топологии	1977	Русча	Александров П.
		7. Сборник задач по дифференциальной геометрии	1979	Русча	Федеко А.
		8. Введение в дифференциальную геометрию в целом	1973	Русча	Бекелман И. и др
	Информатика	**Асосий адабиётлар:**			
		1. Информатика ва ҳисоблаш техникаси асослари	1991	Ўзбек	Кушнеренко А.
		2. Excel: секреты и советы	1995	Русча	Альтхоус М.
		2. IBM PC шахсий компьютерида ишлаш	1996	Ўзбек	Раҳмонқулова С. ва бошқ.
		3. IBM PC для пользователя	1991	Русча	Фигурнов Э.
		4. Текстовой редактор WORD для WINDOWS	1995	Русча	Хасемер Р. ва бошқ
		5. Турбо-Паскаль тилида программалаш	1999	Ўзбек	Абдуқодиров А.
		6. IBM PC компьютерларидан фойдаланиш	1992	Ўзбек	Ортиқов А. ва бошқ.
		7. Текстовой процессор Word 6.0 для Windows	1995	Русча	Фаненштих К.
		8.Основы компьютерных технологий	1997	Русча	Шафрин Ю.
		9. Қишлоқ хўжалигидаги ишлаб чиқаришни бошқаришда ҳисоблаш техникаси	1997	Ўзбек-Русча	Попов А. ва бошқ.
		Қўшимча адабиётлар:			
		10. Бейсик дастурлаш тили	1994	Ўзбек	Орипов А.
		11. Профессиональное программирование на Турбо-Паскаль	1992	Русча	Файсман А.
	Информацион технология	**Асосий адабиётлар:**			
		1. Шахсий компьютерлардан фойдаланиш асослари	1995	Ўзбек	Абдувохидов А. ва бошқ.
		2. Создание новых информационных компьютерных технологий и систем	1993	Ўзбек-Русча	Алимов К.
		3. Компьютерные технологии и обработка информаций	1995	Русча	Назарова С.
		4. Тезисы лекций по информационной технологии	1998	Русча	Кенжабоев А.
		Қўшимча адабиётлар:			
		5. Экономическое информатика и вычислительная техника	1996	Русча	Косарева В. и др.
		6. Компьютерная бухгалтерия для всех	1996	Русча	Кольвах О.
	ЭҲМда лойиҳалаш асослари	**Асосий адабиётлар:**			
		1.Ассамблер тилида программалаштириш асослари	1997	Ўзбек	Абдуқодиров А.
		2. СИ тилида программалаштириш асослари	1994	Ўзбек	Абдуқодиров А.
		3. Электрон ҳисоблаш машинаси	1990	Ўзбек	Ганиев Ғ.
		4. Задачи по программированию	1988	Русча	Абрамов С.
		5. Программалаш асослари ва ҳисоблаш техникаси	1986	Ўзбек	Трошен В.
		6. Введение в язык Паскаль	1988	Русча	Доневан Т.
		Қўшимча адабиётлар:			
		7. Информатика ва ҳисоблаш техникаси	1995	Ўзбек	Кушнеренко О.
		8. Разработка систем автоматизированного проектирования	1994	Русча	Наренков И
		9. Компьютерная школа	1997	Русча	Ситников П.
	Машина графикаси	**Асосий адабиётлар:**			
		1. Машина графикасидан амалий машғулотлар	1993	Ўзбек	Ҳакимов Л. ва бошқ.
		2. Разработка систем автоматизированного проектирования	1994	Русча	Норенко И.
		3. Компьютерная школа	1997	Русча	Ситинков П.
		4. Практика программирования	1998	Русча	Фаронов В.
		5. Компьютер саводхонлиги, NC	1994	Ўзбек	Юсупов С.
		Қўшимча адабиётлар:			
		6. ЭВМ для пользователя. 6-е издание, преработанные и дополненное	1996	Русча	Фигурнов В.
	Компьютерлар ва тизимлари	**Асосий адабиётлар:**			
		1. IBM PC Компьютерда ишлаш	1997	Ўзбек	Раҳмонқулов Д.
		2. IBM PC для пользователя	1998	Русча	Фигурнов И.
		3. Компьютер саводхонлиги, NC	1994	Ўзбек	Юсупов М.
		4. Основы компьютерной технологии	1997	Русча	Шафрин Р.
		5. IBM PC компьютеридан фойдаланиш	1991	Ўзбек	Ортиқов А.
		Қўшимча адабиётлар:			
		6. База данных	1997	Русча	Савельев С. и др.
		7. Ҳисоблаш техникасини инженерлик ва иқтисодий ҳисоблашларда ишлатилиши	1990	Ўзбек	Абдуллаев Д.
	Алгоритм асослари	**Асосий адабиётлар:**			
		1. Оптималлаштириш усуллари	1995	Ўзбек	Габасов В.
		2. Анализ и оценка систем управления на предприятиях	1990	Русча	Мальников И.
		3. Ассамблер тилида программалаштириш асослари	1997	Ўзбек	Абдуқодиров А.
		Қўшимча адабиётлар:			
		4. Информатика ва ҳисоблаш техникаси	1991	Русча	Кушнеренко А.
		5. Программирования для всех	1986	Русча	Салтиков А.
	Назарий механика	**Асосий адабиётлар:**			
		1. Назарий механика	1991	Ўзбек	Рашидов Т.
		2. Назарий механика	1992	Ўзбек	Саидалиев Р. ва бошқ.
		3. Краткий курс теоритической механики	1989	Ўзбек-Русча	Тарг С.
		4. Назарий механика	1987	Русча	Толипова Л.
		5. Назарий механика	1993	Ўзбек	Зоиров Ж.
		6. Теоретическая механика	1966	Русча-Ўзбек	Ўразбоев М.
		Қўшимча адабиётлар:			
		7. Назарий механикадан масалалар тўплами	1990	Ўзбек-Русча	Мешерский И.
		8. Кинематикадан масалалар ечиш	1988	Ўзбек	Уснаддинов А. ва бошқ.
		9. Сборник задач по теоритичекой механике	1989	Ўзбек	Яблонский А.
	Биомеханика	**Асосий адабиётлар:**			
		1. Биомеханикадан амалий машғулот	1993	Ўзбек	Ахмедов Б.
		2. Биомеханикадан практикум	1986	Ўзбек-Русча	Ахмедов Б. ва бошқ.
		3. Биомеханические основы выносливости	1982	Русча	Бланков А.
		4. Биомеханика	1979	Русча-Ўзбек	Донской И.
		5. Основы биомеханики	1980	Русча	Бранков Г.
		Қўшимча адабиётлар:			
		6. Биомеханика двигательного аппарата человека	1981	Русча	Зациорский В.
	Физика	**Асосий адабиётлар:**			
		1. Физика курси	1994	Ўзбек	Қосимов А. ва бошқ.
		2. Умумий физика курси	1994	Ўзбек	Камолов Ж.
		3. Курс общей физики	1989	Русча	Савельев И.
		4. Физика	1989	Ўзбек	Абдуллаев Г.
		5. Умумий физика курси	1992	Ўзбек	Икрамова Х. ва бошқ.
		6. Курс физики	1990	Русча	Трофимова Т.
		7. Умумий физика курси	1992	Ўзбек	Сафаров А.
		8.Элементар физика курси 1-,2-,3- томлар	1971-1973	Русча	Ландсберг Г.
		Қўшимча адабиётлар:			
		9. Физикадан масалалар тўплами	1995	Ўзбек	Нўъмонхўжаев С. ва бошқ.
		10. Сборник задач по общему курсу физики	1989	Русча	Волкенштейин В.
		11. Практикум по курсу общей физике	1987	Русча	Майсова. Н.
		12. Физикадан масалалар тўплами	1985	Ўзбек	Миркомолов Д.
		13. Физикадан масалалар тўплами	1993	Ўзбек	Маъмуров А.
		14. Оптика	1976	Русча	Ландсберг Г.
	Математик - физика тенгламалари	**Асосий адабиётлар:**			
		1. Математика-физика усуллари	1980	Ўзбек	Тешабоева Н
		2. Уравнение математической физики	1977	Русча	Тиханов А.
		3. Уравнение математической физики	1982	Русча	Бицадзе А.
		4. Уравнение математической физики	1981	Русча	Владимиров А.
		5. Уравнение математической физики	1966	Русча	Соболев С.
		Қўшимча адабиётлар:			
		6. Сборник задач по математической физики	1985	Русча	Бицадзе А. и др.
		7. Сборник задач по уравнение математической физики	1974	Русча	Владимиров А. и др.
	Физик ва коллоид кимё	**Асосий адабиётлар:**			
		1. Физик ва коллоид кимё	1992	Ўзбек	Абдусаматов А.
		2. Коллоид кимё	1984	Ўзбек	Ахмедов К.
		3. Физик ва коллоид кимё	1990	Русча-Ўзбек	Евстратова К.
		4. Физическая и коллоидная химия	1990	Русча	Гориков В.
		5. Физик ва коллоид кимё	1988	Ўзбек	Назаров Ш.
		Қўшимча адабиётлар:			
		6. Физическая химия	1986	Русча	Захарченко В.
	Физика ва биологик физика	**Асосий адабиётлар:**			
		1. Тиббий ва биологик физика	1992	Ўзбек	Рамизов А.
		2. Медицина биофизикаси	1976	Ўзбек	Бемисова З.
		3. Законы физики	1986	Русча	Иванов В.
		Қўшимча адабиётлар:			
		4. Медицина ва биология физикасидан лаборатория ишларининг методик ишланмалари	1990	Ўзбек	Жамоа
		5. Сборник задач по общему курсу физики	1991	Русча	Волкенштейн В.
	Кимё	**Асосий адабиётлар:**			
		1. Умумий кимё (I том)	1995	Ўзбек	Миркомилов Т.
		2. Умумий кимё (II том)	1995	Ўзбек	Холмуродов Н.
		3. Курс общей химии	1990	Русча	Коровлина Н.
		4. Общая химия	1990	Ўзбек	Юнусов Р.
		5. Умумий кимёдан назарий ва амалий машғулотлар	1997	Ўзбек	Убайдуллаева Р.
		6. Неорганическая химия	1989	Русча	Любимова Н.
		7. Умумий кимё	1997	Ўзбек	Ахмедов Қ.
		Қўшимча адабиётлар:			
		8. Химиядан масалалар ва уларни ечиш усуллари	1989	Ўзбек	Ибраҳимов А.
		9. Кимёдан тестли савол ва машқлар	1998	Ўзбек	Жамоа
		10. Кимёвий технологиянинг асосий жараёнлари ва қурилмалари	1995	Ўзбек	Салимов З.
		11. Задачи по неорганической химии	1987	Русча	Хоменко И.
		12. Вопросы и задачи по общей и неорганической химии	1990	Русча	Лидин.Р.
	Аналитик кимё	**Асосий адабиётлар:**			
		1. Аналитик кимё	1998	Ўзбек	Миркомилова М.
		2. Аналитическая химия	1991	Русча	Васильев И.
		3. Аналитик кимё	1984	Ўзбек	Назаров Ш.
		4. Курс качественного химического полуанализа	1978	Русча-Ўзбек	Алексеев В.
		5. Аналитик кимё асослари	1985	Ўзбек	Крешков А.
		6 Основы аналитической химии	1985	Русча	Крешков А.
		7 Количественный анализ	1973	Русча	Алексеев В.
		Қўшимча адабиётлар:			
		8. Химиядан масала ва уларни ечиш усуллари	1990	Ўзбек	Иброҳимов А.
	Биохимия	**Асосий адабиётлар:**			
		1. Биологическая химия	1990	Русча	Березов Т.
		2. От клетки к атомам	1988	Русча	Рис Э.
		3. Биокимё	1996	Ўзбек	Тўрақулов Ё.
		4. Биохимия	1988	Русча	Николев А.
		5. Биохимиядан амалий машғулот	1989	Ўзбек	Қосимов А.
		6. Основы биохимии	1985	Русча	Ленинджер А.
		7. Биохимия	1990	Ўзбек	Березов Т.
		8. Молекулярная биология клеток	1986	Русча	Албертс Б. и др.
		9. Биохимия	1996	Ўзбек	Қосимов А. ва бошқ.
		Қўшимча адабиётлар:			
		10. Современная биохимия в схемах	1984	Русча	Мусил Я.
		11. Техник биохимиядан маърузалар	1996	Ўзбек	Мухаммадиев Б.
	Анорганик химия	**Асосий адабиётлар:**			
		1. Анорганик кимё	1984	Ўзбек	Раҳимов Ҳ.
		2. Умумий ва анорганик кимё	1988	Русча-Ўзбек	Ахметов Н.
		3. Общая химия	1986	Русча	Глинка Н.
		4. Анорганик кимё	1978	Ўзбек	Саидносирова С.
		Қўшимча адабиётлар:			
		5. Задачи и упражнения по общей химии	1980	Русча	Глинка Н.
		6. Анорганик кимёдан амалий машғулотлар	1996	Ўзбек	Қодиров Э. ва б.
		7. Лабораторные работы по химии	1986	Русча	Коровен Н.
		8. Анорганик химиядан практикум	1980	Ўзбек	Раҳимов Ҳ.
	Органик кимё	**Асосий адабиётлар:**			
		1. Органик кимё	1995	Ўзбек	Юнусов Р.
		2. Органическая химия	1987	Русча	Гринберг И.
		3. Органик кимё назарияси асослари	1987	Ўзбек	Искандаров Д.
		4. Органик кимё	1986	Ўзбек	Абдусаматов А.
		Қўшимча адабиётлар:			
		5. Применение красителей	1986	Русча	Мельников Б.
		6. Активные красители в текстильной промышленности	1985	Русча	Романова М.
		7. Применение кубовых красителей	1985	Русча	Якимчук Р.
		8. Органик кимёдан амалий машғулотлар	1996	Ўзбек	Абдусаматов А.
		9. Органик кимё. Амалий машғулотлар	1998	Ўзбек	Аловитдинов А.
	Озиқ-овқат кимёси	**Асосий адабиётлар:**			
		1. Озиқ-овқат хомашёси ва материалларнинг кимёвий таркиби	1998	Ўзбек	Раҳимов А.
		2. Озиқ-овқат хомашёси ва маҳсулотларнинг кимёвий таркиби	1996	Ўзбек	Қаюмов А.
		3. Физико-химические методы анализа	1988	Русча	Барковский В. ва бошқ.
		Қўшимча адабиётлар:			
		4. Все о пище с точки зрения химии	1991	Русча	Скрухин И. ва бошқ.
		5. Техник биохимиядан маърузалар	1996	Ўзбек	Муҳаммадиев Б.
	Биорганик ва физколлоид химия	**Асосий адабиётлар:**			
		1. Введение в биофизическую химию	1989	Русча	Ленский А.
		2. Коллоид химия	1984	Ўзбек	Ахмедов К.
		3. Физикавий ва коллоид химия	1978	Ўзбек	Раҳимов Х.
		Қўшимча адабиётлар:			
		4. Физическая химия	1989	Русча	Николаев К.
		5. Общая химия	1979	Русча-Ўзбек	Глинка Н.
	Оммавий ахборот воситалари иқтисодиёти	**Асосий адабиётлар:**			
		1. Психология в рекламе	1992	Русча	Зазыкин В.
		2. Эффективная реклама	1991	Русча	Кистер Т.
		3. Маркетинг - бозор иқтисодиёти асослари	1994	Ўзбек	Носирова П. ва бошқ.
		4. Ўзбекистон оммавий ахборот воситалари ҳақида қонун. Тўртинчи ҳокимият	1998	Ўзбек	Жабборов Р.
		Қўшимча адабиётлар:			
		5 Пресса и рынок	1993	Русча	Нестиренко Ф. и др.
		6. Универсальная журналистика	1995	Русча	Рендель Д.
	Эконометрика	**Асосий адабиётлар:**			
		1. Введение в эконометрику	1997	Русча	Догугерти К.
		2. Эргономика	1988	Русча-Ўзбек	Коллектив
		3. Основы эргономики	1979	Русча	Зинченко В.
		4. Корхона молиявий аҳволи ва аудит	1996	Ўзбек	Тўлахўжаева М.
		Қўшимча адабиётлар:			
		5. Экономика для менеджеров	1996	Русча	Майтал Ш.
	Ботаника	**Асосий адабиётлар:**			
		1. Ботаника	1990	Русча	Яковлев Г.
		2. Ботаника	1991	Ўзбек	Мирфаёзова Х.
		3. Ботаника ассослари	1990	Ўзбек	Ҳамдамов И. ва бошқ.
		4. Курс общей ботаники	1990	Русча	Хрижановский В.
		5. Тубан ўсимликлар	1997	Ўзбек	Тожибоев Ш.
		6. Ўсимликлар экологияси	1990	Ўзбек	Охунов Х. ва бошқ.
		7. Ўрта Осиё ўсимликлари морфологияси	1991	Ўзбек	Белолипов И. ва бошқ.
		Қўшимча адабиётлар:			
		5. Практикум по курсу общей ботаники	1989	Русча	Хрижановский В.
		6. Ўрта Осиё ўсимликлари морфологияси	1990	Ўзбек-Русча	Ҳамидов А. ва бошқ.
		7. Ўзбекистон ўсимликлари аниқлагичи	1987	Ўзбек	Ҳамидов А.
		8. Ботаникадан амалий машғулотлар	1986	Ўзбек	Комилова Ф. ва бошқ.
	Биология	**Асосий адабиётлар:**			
		1. Биология	1996	Ўзбек	Холиқов П.
		2. Тиббий биология ва ирсиятдан қўлланма	1992	Ўзбек	Жамоа
		3. Биорганик ва биофизик кимё асослари	1996	Ўзбек	Акбаров А.
		4. Введение в бионеорганическую и биофизическую химию	1989	Русча	Ленский А.
		5. Биология	1996	Ўзбек	Тошхўжаев Э.

(Давоми 4-бетда)

1999-2000 ЎҚУВ ЙИЛИГА ОЛИЙ ТАЪЛИМ ЙЎНАЛИШЛАРИДАГИ (БАКАЛАВРИАТ) ФАНЛАР БЎЙИЧА ТАВСИЯ ЭТИЛГАН ДАРСЛИКЛАР, ЎҚУВ ҚЎЛЛАНМАЛАР ВА ҚЎШИМЧА АДАБИЁТЛАР РЎЙХАТИ

(Боши 3-бетда)

Фанлар-нинг номи	Тавсия этиладиган асосий ва қўшимча адабиётлар	Нашр йили	Қайси тилда (ўзб-рус)	Муаллифнинг Ф.И.Ш.
Микробиология	**Қўшимча адабиётлар:**			
	6. Руководства к лабораторным занятиям по биологии	1988	Русча	Богаявленский Ю
	7. Биология	1984	Русча	Яригина В.
	8. Биология	1987	Русча-Ўзбек	Соколова Н.
	Асосий адабиётлар:			
	1. Микробиология	1990	Ўзбек	Гареев Б.
	2. Микробиология	1980	Русча	Пяткин К
	3. Микробиология	1983	Русча	Темаков В.
	4. Умумий микробиология	1996	Ўзбек	Муаллифлар гуруҳи
	5. Микробиология	1997	Ўзбек	Ҳасанов К
	Қўшимча адабиётлар:			
	6. Микробиологиядан лаборатория машғулотлари учун қўлланма	1992	Русча-Ўзбек	Ешков И. ва бошқ.
	7. Медицинская микробиология в графах	1986	Русча	Павлович С.
	8. Микробиологиядан лаборатория ўқув қўлланмаси	1984	Ўзбек-Русча	Борисова Л.
Экология	**Асосий адабиётлар:**			
	1. Экология ва табиатни муҳофаза қилиш	1997	Ўзбек	Тўхтаев В. ва бошқ.
	2. Охрана природы	1995	Русча	Бекназаров Б.
	3. Экология	1998	Ўзбек	Тўхтаев В.
	4. Экономика природопользования	1994	Ўзбек	Шодиметов Ю.
	5. Атмосфера ва экология	1995	Ўзбек	Эргашев Ш.
	6. Основы экологии	1996	Русча	Мамедов М.
	7. Экология асослари бўйича маърузалар	1997	Ўзбек	Эргашев Ш. ва бошқ.
	8. Ижтимоий экологияга кириш	1995	Ўзбек	Шодиметов Ю.
	9. Инсон ва биосфера	1996	Ўзбек	Отабоев Ш. ва бошқ.
	Қўшимча адабиётлар:			
	10. Окружающая среда и человек	1980	Русча	Никитин Д. и др.
	11. Табиатни муҳофаза қилиш	1984	Ўзбек	Абуллаев А.
	12. Охрана природы	1985	Русча	Банников А. и др.
	13. Сельское хозяйство и экология	1990	Русча	Бурыгин В. и др.
Табиатни муҳофаза қилиш	**Асосий адабиётлар:**			
	1. Атроф муҳитни муҳофаза қилиш	1990	Ўзбек	Эргашев Ш.
	2. Табиатни муҳофаза қилиш ва ўзгартириш	1986	Ўзбек	Баратов П. ва бошқ.
	3. Концепция современного естествознания	1998	Русча	Горелов А.
	4. Табиатни муҳофаза қилиш ва ундан оқилона фойдаланиш	1984	Ўзбек Русча-	Абдуллаев А.
	5. Охрана и рациональное использование природных ресурсов Узбекистана	1989	Ўзбек	Мухаметжанов М. и др.
	6. Охрана природы	1995	Русча	Бекназаров Б.
	7. Инсон ва биосфера	1996	Ўзбек	Отабаев Ш. ва бошқ.
	Қўшимча адабиётлар:			
	9. Охрана природы	1985	Русча	Банников А. и др.
	10. Окружающая среда и человек	1980	Русча	Никитин Д.
Табиий билим-лар асослари	**Асосий адабиётлар:**			
	1.Концепция современого естествознание	1997	Русча	Дубнишева Т.
	2. Теория катастроф	1991	Ўзбек-Русча	Баратов П.
	Қўшимча адабиётлар:			
	3. Наука об окружающий среде, как устроен мир	1991	Русча	Небель Б.
	4. Табиатни муҳофаза қилиш ва ундан оқилона фойдаланиш	1984	Ўзбек	Абдуллаев А.
Ўсимликлар физиоло-гияси, биокимё ва микробиология асослари	**Асосий адабиётлар:**			
	1. Ўсимликларни биокимё асослари	1987	Ўзбек	Имомалиев А.
	2. Ўсимликларнинг физиологияси ва микробиологияси асослари	1993	Ўзбек	Мустақимов Ш.
	3. Микробиология	1997	Русча	Ҳасанов К.
	4. Микробиология	1990	Ўзбек	Гозиев М.
	Қўшимча адабиётлар:			
	5. Физиология растений	1971	Русча	Рубин С.
	6. Ўзбекистон ўсимликлари аниқлагичи	1987	Ўзбек	Ҳамидов А. ва бошқ.
Шарқ мамлакатлар жўғрофияси	**Асосий адабиётлар:**			
	1. Жаҳон мамлакатлари: қисқача сиёсий - иқтисодий справочники	1990	Ўзбек	Муаллифлар гуруҳи
	2. Страны мира	1997	Русча	Иванова И.
	3. Социал-иқтисодий география: термин ва тушунчалар изоҳли луғати	1990	Ўзбек	Ганковский Ю.
	4. Демографический энциклопедический словарь	1985	Русча	Коллектив
	5. Социал-иқтисодий георгафия: термин ва тушунчалар изоҳли луғати.	1986	Русча	Коллектив
	6. Географический энциклопедический словарь.	1997	Русча	Валентей Д.
	Қўшимча адабиётлар:			
	7. Индия	1989	Русча	Цапенко Н.
	8.Пакистан	1991	Русча	Ивашенцов Г.
	9. Япония. Энциклопедический словарь	1992	Русча	Ганковский Ю.
Марказий Осиё географияси	**Асосий адабиётлар:**			
	1. Ўзбекистоннинг ижтимоий ва иқтисодий географияси	1994	Ўзбек	Сафаров Э ва бошқ.
	2. Биогеография	1987	Русча	Воронов А.
	3. Ўзбекистонинг иқтисодий географияси	1996	Ўзбек	Муаллифлар гуруҳи
	4. Ўрта Осиё гидрографияси	1980	Русча-Ўзбек	Шульц В.
	5. Ўзбекистон табиий географияси	1991	Ўзбек	Баратов Г.
	Қўшимча адабиётлар:			
	6. Дидактические материалы по географии	1985	Русча	Картерль Л.
Иқтисодий география	**Асосий адабиётлар:**			
	1. Ишлаб чиқариш кучларини жойлаштириш ва иқтисодий география фанларидан амалий машғулотлар	1998	Ўзбек	Абриқулов Қ. ва бошқ.
	2. Размешение производительных сил в условиях экономической и экологической напряженности	1998	Русча	Попов Р.
	3. Иқтисодий ва социал географияга кириш	1993	Ўзбек	Абдуллаев О.
	Қўшимча адабиётлар:			
	4. Экономика и финансы регионов мира в цифрах сравнения	1998	Русча	Алиев М. ва бошқ.
Ўлкашунослик	**Асосий адабиётлар:**			
	1. Тарихий ўлкашунослик	1997	Ўзбек	Набиев А.
	2. Бухоро - шарқ дурдонаси	1997	Ўзбек	Ирисқулов А.
	3. Страны мира	1997	Русча	Иванов И.
	4. Имом ал-Бухорий	1997	Ўзбек	Ирисқулов А.
	5. Ватан туйғуси	1998	Ўзбек	Иброҳимов А. ва бошқ.
	Қўшимча адабиётлар:			
	6. Историческое краеведения	1969	Русча	Коллектив
Астрономия	**Асосий адабиётлар:**			
	1. Астрономия	1980	Ўзбек	Раҳимова А.
	2. Астрономия	1990	Русча	Дагаев И.
	3. Курс общей астрофизики	1986	Русча	Мартынов Д.
	4. Умумий астрономия	1960	Ўзбек-Русча	Полак А.
	5. Курс общей астрономии	1983	Русча	Бакулин В.
	Қўшимча адабиётлар:			
	6. Астрономиядан ўқиш китоби	1991	Ўзбек	Мамадазимов М.
Метрология	**Асосий адабиётлар:**			
	1. Метрология ва сертификациялаштиришга муқаддима	1995	Ўзбек	Исматуллаев П. ва бошқ.
	2. Стандартлаштириш, метрология ва сертификациялаш	1992	Ўзбек	Бўриев Қ. ва бошқ
	3. Метрологиядан маърузалар матни	1998	Ўзбек	Ҳикматов Ш.
Метрология	4. Сертификат по метрологии и практики	1987	Русча	Риаполов А.
	5. Метрология, стандартизация и управление качеством	1987	Русча	Лопатин Е.
	Қўшимча адабиётлар			
	6. Текстильные товары	1990	Русча	Мехалская С.
	7. Метрология ва метрология бўйича луғат	1994	Русча	Исматуллаев П.
Анатомия	**Асосий адабиётлар:**			
	1. Одам анатомияси атласи	1996	Ўзбек	Ахмедов Н.
	2. Одам анатомияси	1993	Ўзбек	Худойбердиев Н.
	3. Анатомиядан амалий машғулотлар учун контрол савол ва схема тузилмаси	1992	Ўзбек	Муаллифлар гуруҳи
	4. Анатомия человека	1985	Русча	Превес М.
	5. Анатомия человека 1-2 том	1986	Русча	Сапен Т.
	Қўшимча адабиётлар:			
	6. Анатомия ва спорт морфологияси	1989	Русча-Ўзбек	Никитюк Б.
	7. Анатомия ва спорт морфологиясидан практикум	1993	Ўзбек	Сафарова Д.
	8. Патологик анатомиядан қўлланма	1993	Ўзбек	Алимов В.
Физиология ва анатомия асослари	**Асосий адабиётлар:**			
	1. Физиология билан одам анатомияси	1985	Ўзбек-Русча	Логенев А.
	2. Одам физиологияси	1995	Ўзбек	Қодиров У.
	3. Физиология и основы анатомии человека	1983	Русча	Логенов А.
	4. Атлас по нормальной физиологии	1987	Русча	Коробков А.
	5. Нормальная физиология	1995	Русча	Коробкова В.
	Қўшимча адабиётлар:			
	6. Физиологиядан амалий машғулотлар	1980	Ўзбек	Муаллифлар гуруҳи
Нормал физиология	**Асосий адабиётлар:**			
	1. Нормальная физиология	1985	Русча	Полянцева А.
	2. Одам физиологияси	1996	Ўзбек	Қодиров У.
	3. Атлас нормальной физиологии	1987	Русча	Коробков А.
	4. Физиология человека	1985	Русча	Косицко Г.
	5. Нормальная физиология	1980	Русча	Коробникова Л.
	Қўшимча адабиётлар:			
	6. Физиологиядан амалий машғулотлар	1995	Ўзбек	Коробников М.
	7. Практикум по нормальной физиологии	1983	Русча	Косицко Г.
	8. Руководство к практической занятиям по физиологии	1988	Русча	Коллектив
Зоология	**Асосий адабиётлар:**			
	1. Зоология	1992	Ўзбек	Лукин В.
	2. Умуртқали ҳайвонлар зоологияси	1985	Ўзбек	Харумов. Л.
	3. Зоология	1992	Русча	Лукин В.
	Қўшимча адабиётлар:			
	4. Общая зоология	1985	Русча	Лопатин Л.
	5. Умуртқасиз хайвонлар зоологиясидан амалий машғулотлар	1991	Ўзбек	Норбоев М.
Умумий тилшунослик	**Асосий адабиётлар:**			
	1. Ҳозирги замон адабий тили	1993	Русча-Ўзбек	Турсунов У. ва бошқ.
	2. Тилшуносликка кириш	1992	Ўзбек	Ирисқулов С.
	3. Тилшуносликка кириш	1976	Ўзбек	Азизов О.
	4. Введение в языкознание	1979	Русча	Коллектив
	Қўшимча адабиётлар:			
	5. Узбекский язык для взрослых	1989	Русча	Киссен А.
Ўзбек тили стилистикаси	**Асосий адабиётлар:**			
	1. Ҳозирги ўзбек тилининг илмий стилистикаси	1984	Ўзбек	Мукаррамов М.
	2. Ўзбек тили стилистикаси 1-2 қисм	1984	Ўзбек-Русча	Шомақсудов А.
	3. Ўзбек тилининг практик стилистикаси	1985	Ўзбек	Қиличов Э.
	Қўшимча адабиётлар:			
	4. Теоритические основы культуры речи	1980	Русча	Скварцов Л.
	5. Ёзма нутқни ўстириш юзасидан практикум	1980	Ўзбек	Турдиев Б.
Халқ оғзаки ижоди	**Асосий адабиётлар:**			
	1. Ўзбек халқ оғзаки адабий тили	1980	Ўзбек	Раззоқов К.
	2. Ўзбек халқ оғзаки поэтик ижоди	1990	Ўзбек	Имомов К. ва бошқ.
	3. Ўзбек халқ оғзаки поэтик ижоди	1990	Ўзбек-Русча	Раззоқов К.
	4. Ўзбек маросим фольклори	1986	Ўзбек	Раззоқов К.
	5. Туроннинг алп қизлари	1997	Русча-Ўзбек	Мусина Г.
	Қўшимча адабиётлар:			
	6. Маросим фольклори	1997	Русча-Ўзбек	Саримсоқов Б.
Адабиёт назария-си тарихи	**Асосий адабиётлар:**			
	1. Адабиёт назарияси	1980	Ўзбек	Султонов Э.
	2. Аруз назарияси асослари	1982	Ўзбек	Ҳожиахмедов А.
	3. Теория литературы	1978	Русча	Поспелов Г.
	4. Лирикада кичик жанрлар	1976	Ўзбек	Орзибеков Р.
	Қўшимча адабиётлар:			
	5. Адабиёт назарияси	1982	Ўзбек	Зуннунов А.
	6. Адабиётшунослик терминларининг изоҳли луғати	1989	Ўзбек-Русча	Ҳотамов Н. ва бошқ.
	7. Основы теории литературы	1966	Русча	Тимофеев А.
Кутубхона жараёнларини автоматлаштириш ва механизация-лаш	**Асосий адабиётлар:**			
	1. Кутубхонашунослик назарияси ва амалиёти	1996	Ўзбек	Йўлдошев Д. ва бошқ.
	2. Кутубхонашунослик фондлари ва каталоглари	1996	Ўзбек	Йўлдошев Д. ва бошқ.
	3. Документы регламентирующие деятельность библиотек высших образовательных учреждений Республики Узбекистан	1998	Ўзбек-Русча	Муаллифлар гуруҳи
	Қўшимча адабиётлар:			
	5. Ўқув адабиётини яратиш ва уни баҳолаш мезонлари	1998	Ўзбек	Ғуломов С. ва бошқ.
Ўзбек театри тарихи	**Асосий адабиётлар:**			
	1. Ўзбек театри	1975	Ўзбек	Раҳмонов М.
	2. Театр и его актеры	1989	Русча	Мухтаров З.
	3. Адабиёт надир?	1994	Ўзбек	Чўлпон А.
	4. Чин севиш	1996	Ўзбек	Фитрат А.
	Қўшимча адабиётлар:			
	5. Режиссура узбекского драматического театра	1995	Русча	Тўлахўжаева М.
	6. Наби Раҳимов	1997	Ўзбек	Ризаев О.
	7. Шукур Бурхонов	1980	Ўзбек	Раҳмонов М.
Спорт метрологияси	**Асосий адабиётлар:**			
	1. Спортивная метрология	1988	Русча	Годик М.
	2. Спортивная метрология	1982	Русча	Зациорский В.
	3. Спортчиларнинг жисмоний тайёргарлиги устидан назорат қилишнинг метрологик асослари	1993	Ўзбек	Қосимбеков З.
	Қўшимча адабиётлар:			
	4. Спортивная метрология	1981	Русча	Уткин Н.
Гимнастика	**Асосий адабиётлар:**			
	1. Ҳаммабоп гимнастика	1991	Ўзбек	Абдумаликов Р.
	2. Ҳинд йогларининг жисмоний тарбияси	1990	Ўзбек-Русча	Верешагин В.
	3. Нетрадиционные виды гимнастики	1992	Русча	Смоленский С.
	4. Ишлаб чиқариш гимнастикасини ташкиллаштириш ва ўтказиш методикаси	1987	Ўзбек	Чернявский В.
	Қўшимча адабиётлар:			
	5. Общие основы технико-гимнастических упражнений	1989	Русча	Хоробров В.
	6. Гимнастика	1979	Русча	Брыкина И.
Умумий ва спорт физиоло-гияси	**Асосий адабиётлар:**			
	1. Умумий ва спорт физиологияси	1992	Ўзбек	Азимов. И.
	2. Одам физиологияси	1984	Русча	Георгиева Р.
	3. Физиология человека	1990	Русча	Азимов И.
	Қўшимча адабиётлар:			
	4. Атлас по нормальной физиологии	1987	Русча	Каробков В. и др.
	5. Практические занятия по физиологии	1968	Русча	Гандельсман С.
	6. Умумий ва спорт физиологиясидан амалий машғулотлар	1992	Ўзбек	Ҳамрақулов С. в.бошқ.
Спорт тиббиёти	**Асосий адабиётлар:**			
	1. Спорт медицинаси асослари	1985	Ўзбек	Рихсиева О.
	2. Контроль в спорте	1988	Русча	Дембо А.
	3. Определения физической работы способности в спорте	1990	Русча	Аулик Н.
	4. Жисмоний тарбия саломатлик гигиенаси	1982	Ўзбек	Лаптев Б. и др.
	Қўшимча адабиётлар:			
	5 Ҳарорат гиподинамикаси ва юрак	1987	Ўзбек	Махсудов С.
	6. Врачебний контроль в спорте	1988	Русча	Дембо А.
Спорт иншоотлари	**Асосий адабиётлар:**			
	1. Спорт иншоотлари тўғрисида тарихий маълумотлар	1995	Ўзбек	Муаллифлар гуруҳи
	2. Спортивные сооружения	1986	Русча	Николеенко А.
	3. Спорт иншоотлари назарияси, шакли ва ўлчамлари	1994	Ўзбек	Муаллифлар гуруҳи
	Қўшимча адабиётлар:			
	4. Спортивные сооружения	1976	Русча	Коллектив
	5. Ўзингиз қуринг	1986	Русча	Николяеенко А.
Радио-электрон тизими элект-роматнит ўрнилаштириш	**Асосий адабиётлар:**			
	1. Теория и расчет электромагнитной совместимости	1986	Русча	Михайлов А.
	2. Электромагнитная совместимость в радиоэлектронных системах	1989	Русча	Харченко К. и др.
	3. Справочник по электромагнитной совместимости в радиоэлектронных системах	1992	Русча	Михайлов А.
	Қўшимча адабиётлар:			
	4. Электромагнитная совместимость спутниковых системах связи	1985	Русча	Калашников Н.
Махфий алоқа тузиш тартиби	**Асосий адабиётлар:**			
	1. Спутниковые системы телевизионного вещания	1983	Русча	Калашников Н.
	2. Спутниковое телевизионное вещание	1995	Русча	Мамаев Н.
	Қўшимча адабиётлар:			
	3. Спутниковая связь и вещание (справочник)	1998	Русча	Кантор Л.
	4. Спутниковое телевидение	1998	Русча	Левченко В.
	5. Спутниковое вещание	1981	Русча	Кантол Л.
Агромете-рология	**Асосий адабиётлар:**			
	1. Қишлоқ хўжалик метерология асослари	1986	Ўзбек	Хамзин Т.
	2. Агрометереология	1986	Русча	Чирков В.
	3. Краткий курс метрологии	1990	Русча	Кистин И.
	Қўшимча адабиётлар:			
	4. Агрометереологиядан амалий машғулотлар	1989	Ўзбек-Русча	Зверова С.
Аҳолишунос-лик	**Асосий адабиётлар:**			
	1. Оила демографияси	1997	Ўзбек	Бўриева М.
	2. Аҳоли географияси	1978	Ўзбек	Асанов Г.
	3. Основы демографии	1988	Русча	Валентин Д. и др.
	4. Жаҳон халқлари этнографияси	1985	Ўзбек	Жабборов И.
	5. Введение в этнографию	1991	Русча	Итс Р.
	Қўшимча адабиётлар:			
	6. Истоки этнографической науки	1978	Русча	Токарев С.
Массаж	**Ассосий адабиётлар:**			
	1. Массаж	1996	Ўзбек	Рихсиева О.
	2. Дарднинг давоси қўлнинг учида	1996	Ўзбек	Цой Р.
	3. Справочник	1996	Русча	Васичкин И.
	4. Здоровье на кончиках пальцев	1989	Русча	Цой Р.
	Қўшимча адабиётлар:			
	5. Массаж	1988	Русча-Ўзбек	Дубровскиий В.
	6. Массаж	1988	Русча	Бирюков А.
	7. Самомассаж	1982	Русча	Бирюков А.
Даволаш, жисмоний тарбия ва массаж	**Асосий адабиётлар:**			
	1. Даволаш	1999	Ўзбек	Рихсиева О.
	2. Саломатлик алифбоси	1993	Ўзбек	Афанасьев Ю.
	3. Ҳаммом-соғлиқ манбаи	1987	Ўзбек	Жўраев А.
	4. Человек в мире спорта	1997	Русча	Коллектив
	Қўшимча адабиётлар:			
	5. Спортивная травматалогия	1986	Русча	Шеймов Д.
	6. Вечерная физическая культура	1988	Русча	Коллектив
	7. Ҳаммабоп гимнастика	1991	Ўзбек	Абдумаликов Р.
Генетика	**Асосий адабиётлар:**			
	1. Умумий генетика	1983	Ўзбек	Маҳмудов А.
	2. Генетика	1980	Русча	Гулев В.
	3. Генетика асослари ва чорва молларини урчитиш	1989	Ўзбек	Дўстқулов Т.
	4. Умумий генетика	1983	Ўзбек	Собиров Р.
	5. Генетика селекции и семеноводства хлопчатника	1980	Русча	Симонгуляц Л.
	Қўшимча адабиётлар:			
	7. Задачник по общей и медицинской генетике	1984	Русча	Хелевин И.
	8. Цитогенетика	1991	Русча	Смирнов В.
Патология	**Асосий адабиётлар:**			
	1. Патология	1989	Ўзбек	Абдуллаев А.
	2. Патологическая физиология	1995	Русча	Литвитский Н.
	3. Патологик физиология	1997	Ўзбек	Ҳақбердиев М.
	4. Патологическая физиология	1985	Русча	Зайко Н.
	Қўшимча адабиётлар:			
	5. Патологик анатомиядан қўлланма	1993	Ўзбек	Алимов В.
	6. Патология к практическим занятиям	1990	Русча	Березников Ш.
	7. Основы патологии человека	1997	Ўзбек-Русча	Абдуллахўжаев М.
Тиббиёт тарихи	**Асосий адабиётлар:**			
	1. Тиббиёт тарихи	1993	Ўзбек	Қодиров А.
	2. История медицины	1991	Русча	Забудовский П.
	3. Основы общего ухода за больными	1991	Русча	Крючок Г. ва бошқ.
	4. Ички касалликлар диагностикаси	1992	Ўзбек	Боҳодирова Т.
	5. Инфекционные болезни	1998	Русча	Турычнов М.
	Қўшимча адабиётлар:			
	6. Общий уход за больными	1988	Русча	Мурашко В.
	7. Касб касалликлари	1996	Ўзбек	Маҳмудова Ш.
Умумий жарроҳлик ва стомотология факультетининг жарроҳлик касал-ликлари	**Асосий адабиётлар:**			
	1. Субординаторлар учун жарроҳлик	1993	Ўзбек	Каримов Ш. ва бошқ.
	2. Общая хирургия	1988	Русча	Стручков В.
	3. Умумий хирургия	1994	Ўзбек	Орипов У.
	4. Общая хирургия	1983	Русча	Гостищев В.
	Қўшимча адабиётлар:			
	5. Руководство к практическим занятиям по общей хирургии	1976	Русча	Григорян А.
	6. Руководство к практическим занятиям по общей хирургии	1987	Русча	Гостищев В.
Гистология ва Эмбриология	**Асосий адабиётлар:**			
	1. Гистология	1991	Ўзбек	Зуфаров К.
	2. Атлас по гистологии и эмбриологии	1978	Русча	Алмазов И.
	3. Гистология	1989	Русча	Афанасьева Ю.
	4. Функциальная морфология ткани	1981	Русча-Ўзбек	Шубникова Е.
	Қўшимча адабиётлар:			
	5 Атлас по гистологии	1970	Русча	Елисеев С.
	6.Лабораторные занятия по гистологии	1990	Русча	Афанасьева Ю.
	7. Гистологиядан амалий қўлланма	1986	Ўзбек	Муаллифлар гуруҳи

Олий ва ўрта махсус мактаб муаммолари институти.
Тузувчилар: Директор ўринбосари, т.ф.д., профессор Қ.И. Рўзиев, Бўлим бошлиғи, т.ф.н. Т.Р.Файзиев, I-тоифали мутахассис М.А.Тохтиева, ЭҲМ оператори И.Т.Нишонбаева

Sport maydonchasi

ЯНА БИР ҚАДАМ ОРҚАГА

Австралиянинг Сидней шаҳрида ўтказиладиган футбол бўйича олимпиа ўйинларининг саралаш босқичлари давом этмоқда. 29-май куни Алматининг МҲСК майдонида ўтказилган Козоғистон — Ўзбекистон учрашувида бахтимизга қарши 3:1 ҳисоби қайд этилди, шу куни бўлиб ўтган Қирғизстон-Туркманистон учрашуви эса 2:1 ҳисоби билан якунланди.

РОССИЯДАН 3 ТА МЕДАЛ БИЛАН

28-31 май кунлари Россиянинг Кстово шаҳрида самбо бўйича бўлиб ўтган Жаҳон Кубоги беллашувларида терма жамоа аъзолари муваффақиятли иштирок этиб қайтишди. Жами 18 давлатдан 120 нафар самбо усталари ғолиблик учун гиламга чиқишган ушбу нуфузли мусобақадан ҳамюртларимиз Тоҳир Бобожонов, Алишер Йўлдошев ҳамда Дмитрий Каменскийлар ҳар бири биттадан 3 та бронза медалини қўлга киритиб қайтдилар.

ФРАНЦИЯ ЧЕМПИОНИ АНИҚЛАНДИ

Футбол бўйича Франция чемпионатининг сўнгги турида «ПСЖ»ни мағлубиятга учратган «Бордо» жамоаси мамлакат чемпионлигини қўлга киритди. «Марсель» ва «Лион» жамоалари эса иккинчи ҳамда учинчи ўринларни эгаллаш кувончига сазовор бўлишди. Бу йил мазкур дивизионни «Ларьян», «Сошо» ва «Тулуза» жамоалари тарк этишга мажбур бўлишади.

ШОҲМОТ МАЛИКАСИ КИМ?

Қарши шаҳрида шоҳмот бўйича мамлакатимизнинг аёллар ўртасидаги 57-чемпионати ўз поёнига етди. Мухлисларга оламолам қувонч бахш этган бу мусобақада тўпланган очколарга кўра Р. Мамедова, О. Ким ва И. Ҳамроқуловалар фахрли биринчи, иккинчи ҳамда учинчи ўринларни эгаллаш бахтига муяссар бўлдилар.

КАРАТЭЧИЛАР СЕМИНАРИ

Яқинда Япония каратэ ассоциациясининг 8 нафар устаси мамлакатимизга ташриф буюрди. Истеъдодли каратэ мутахассислари беш кун мобайнида Ўзбекистон каратэ миллий федерацияси спорт мажмуасида мамлакатимиз каратэчиларига семинар машғулот ўтишди. Семинар машғулотларида иштирок этган 200 нафардан ошиқ каратэчиларимизнинг кўпчилиги Япония каратэ ассоциациясининг дипломларини олдилар.

Қашқадарё вилояти Шаҳрисабз туманидаги 31-ўрта мактаб томонидан 1998 йилда Джумаев Ҳусниддин Аҳмедовичга берилган O'R – A № 249992 рақамли ўрта маълумот тўғрисидаги шаҳодатнома йўқолганлиги сабабли БЕКОР ҚИЛИНАДИ.

Тошкент халқ хўжалиги институти томонидан 1982 йилда Джамбакиева Нуржамал Розиевнага берилган ИВ-I №278487 рақамли олий маълумот тўғрисидаги диплом йўқолганлиги сабабли БЕКОР ҚИЛИНАДИ.

Низомий номидаги ТДПУ ректорати, ўзбек тили ва адабиёти факультети жамоаси эски ўзбек тили ва ёзуви кафедрасининг катта ўқитувчиси Ш. Муҳаммедовга онаси
Хадича МУҲАММЕДОВА
вафоти муносабати билан чуқур ҳамдардлик изҳор этади.

Қашқадарё вилояти Китоб тумани халқ таълими бўлими жамоаси Индра Ганди номидаги мактаб ўқитувчиси Мухтор Шапсановга турмуш ўртоғи
Тўхта Шойимованинг
бевақт вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор этади.

Ma'rifat

ТАҲСИС ЭТУВЧИЛАР:
Ўзбекистон Халқ таълими вазирлиги, Ўзбекистон Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги, Таълим ва фан ходимлари касаба уюшмаси Марказий Қўмитаси.

Бош муҳаррир
Ҳалим САИДОВ

Таҳрир ҳайъати: Жуманазар БЕКНАЗАРОВ, Икром БЎРИБОЕВ (масъул котиб), Шукур ЖОНЬОЕВ, Қурбонбой МАТҚУРБОНОВ, Гулчеҳра ПАРПИЕВА, Нўъмонжон РАҲИМЖОНОВ, Абдусамат РАҲИМОВ (бош муҳаррир ўринбосари), Йўлдош САИДЖОНОВ, Ҳулкар ТЎЙМАНОВА, Саъдулла ҲАКИМОВ, Ўткир ҲОШИМОВ

Рақам ва далиллар ҳаққонийлиги учун мақолалар муаллифлари масъулдирлар. Фойдаланилмаган мақолаларга жавоб қайтарилмайди.
«Маърифат»дан материалларни кўчириб босиш таҳририят рухсати билан амалга оширилиши шарт.
МАНЗИЛИМИЗ: 700083, Тошкент, Матбуотчилар кўчаси,32.
ТЕЛЕФОНЛАР: масъул котиб—136-56-42, хатлар ва оммавий ишлар бўлими—136-55-58.
Газетани IBM компьютерида Малоҳат ТОШОВА саҳифалади.
Навбатчилар:Қурбонбой МАТҚУРБОНОВ, Шуҳрат ЙИГИТАЛИЕВ

Рўйхатдан ўтиш тартиби № 20.
ИНДЕКС: 149, 150. Г-0457. Тиражи 47.450. Г. 1 2 3 4 5 6 Ҳажми 2 босма табоқ, Офсет усулида босилган, қоғоз бичими А-2.
«Шарқ» нашриёт матбаа концерни босмахонаси.
Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси 41-уй
Босишга топшириш вақти -20.00.
Топширилди — 22.30.